

**KORTTELIMUSEON KONSEPTIN KEHITTÄMINEN
LOPPURAPORTTI**

22.10.2024

SISÄLLYSLUETTELO

KUOPION KORTTELIMUSEON KONSEPTIN KEHITTÄMINEN.....	1
1. KONSEPTIUUDISTUS (TIIVISTELMÄ)	1
2. TAUSTATIEDOT	3
2.1 Kuopion korttelimuseo	3
2.2 Konseptin kehittämisen käynnistäminen	4
2.3 Konseptin kehittämisen työryhmä.....	5
3. KORTTELIMUSEON KONSEPTIN KEHITTÄMINEN	5
3.1 Tavoitteet	5
3.2 Hankkeen kulku	6
4. NYKYTILANTEEN JA KEHITTÄMISTARPEEN KUVAUS	11
4.1 Nykytilanne	11
4.2 Kehittämistarve	15
5. KONSEPTIUUDISTUKSEN OSA-ALUEET	18
5.1 Näyttelyuudistus	19
Pysyvä näyttely	19
Johdantonäyttely	20
Vaihtuvat näyttelyt	21
5.2 Korjausrakentaminen ja rakennusperintö	22
5.3 Tilat	22
Kahvila.....	23
Tapahtumatila.....	23
Oppimistila.....	24
Lasten tila ja toiminnallinen aistitila	24
Aitat	25
5.4 Piha.....	25
5.5 Yleisötyö ja tapahtumatoiminta.....	26
5.6 Markkinointi ja viestintä	28
6. JATKOTOIMENPITEET	28
7. LIITTEET.....	30

KUOPION KORTTELIMUSEON KONSEPTIN KEHITTÄMINEN

1. KONSEPTIUUDISTUS (TIIVISTELMÄ)

Kuopion korttelimuseon tarvitsee kokonaisvaltaisen konseptiuudistuksen, jossa museon tiloja ja palveluita kehitetään vastaamaan nykyajan tarpeita. Korttelimuseota kehitetään sitten, että se säilyy yhtenä kaupungin helmistä, joka esittelee kaupungin historiaa näyttämällä, millaista elämä oli entisajan jo lähes kadonneessa puutalo-Kuopiossa.

Tulevaisuuden Korttelimuseo on elinvoimainen, aktiivinen kohde, jossa paikalliset vierailevat toistuvasti, viettäen aikaa museon monipuolisten näyttelyiden ja kiinnostavien palveluiden parissa, siinä missä turistit saapuvat vierailemaan kaupungissa kiinnostavan museon houkuttelemana. Museon pihapiiristä tehdään kohtaamispaikka keskellä kaupunkia. Museon asiakkaita kannustetaan "olemiseen" nopean käymisen sijaan.

Korttelimuseon konseptin kehittämisen tavoitteena on vahvistaa museon elinvoimaisuutta kasvattamalla museon asiakasmääriä, parantamalla toiminnan vaikuttavuutta ja merkityksellisyyttä, sekä luomalla uusia toimintamuotoja tai yhteistyön muotoja, jotka tuovat museolle lisää tuloja ja vahvistavat näin osaltaan Kuopion kaupungin museopalveluiden taloutta. Nämä tavoitteet saavutetaan kokonaisvaltaisella ja suunnitelmallisella uudistuksella.

Uudistustarpeet

Korttelimuseon selvät kehittämiskohteet löytyvät tilojen puutteista, museon pysyvän sisällön uudistustarpeesta, tapahtumatoiminnan monipuolisuudesta ja aktiivisuudesta, lasten ja toiminnallisten sisältöjen lisäämisestä, pihan käytön tehostamisesta, sekä viestinnän ja markkinoinnin voimistamisesta.

Museon ydinkonsepti on toimiva, mutta tilat, sisällöt ja toiminta kaipaavat kehittämistä museon houkuttelevuuden ja elinvoimaisuuden vahvistamiseksi.

Selvitystyö perustuu yleisön palautteeseen, henkilökunnan omaan osaamiseen, sekä vastaavien museokohteiden vertailuun.

Konseptiuudistuksen sisältö

Uudistus on laaja-alainen, koostuen fyysisten tilojen ja näyttelysisältöjen kehittämisestä ja palveluiden perusteellisesta uudelleenahmottelusta. Kehittäminen sisältää kokonaisvaltaisen näyttelyuudistuksen, jossa tarkastellaan sekä pysyvää että vaihtuvia näyttelyitä. Pysyvää näyttelyä uudistetaan tietosisältöjen ja esineistön osalta. Pysyvään näyttelyyn lisätään niin sanottu johdantonäyttelytila, jossa esitellään museon teemoja, sekä museon ja kaupungin historiaa uutta teknologiaa käyttäen. Pysyvää osuutta kehitetään myös lisäämällä mahdollisuuksia vaihtuvuudelle, uusia aikatasoja esiintuomalla, sekä nostamalla tiettyjä teemoja, kuten korjausrakentaminen ja rakennusperintö sekä Minna Canth, aiempaa enemmän esille. Vaihtuvien näyttelyiden konsepti määritellään uudestaan tilojen ja näyttelykäytäntöjen osalta. Näyttelyiden esilläoloaikaa pidennetään ja panostetaan näyttelyiden täyden potentiaalin hyödyntämiseen pidemmän aikavälin tapahtumatoiminnalla.

Tilojen kehittäminen on olennainen osa konseptiuudistusta. Alueelle lisätään tapahtumatila, jossa on mahdollista järjestää museon omia sekä ulkoisten toimijoiden tapahtumia, esim. musiikki- ja teatteriesityksiä, runoutta tai luentoja. Tapahtumatila toimii samalla vuokrattavana kokous- ja juhlatilana. Tämän tilan yhteyteen sijoitetaan kahvilatilat, jolloin

kahvilayrittäjän on mahdollista järjestää tapahtumia osana liiketoimintaansa. Edellä mainittujen tilojen lisäksi rakennetaan pukuhuonetta museon henkilökunnan ja kahvilan henkilökunnan käyttöön, sekä helpottamaan yhteistyökumppaneiden toimintaa museossa.

Museoon sijoitetaan uusi lasten tila ja työpajatila, joita voidaan käyttää käsityömenetelmien esittelyyn päiväkotij- ja kouluryhmille, sekä omatoimisille kävijöille. Nämä tilat edistävät tekemistä ja kokeilemista, jotka nykyisellään pitkälti puuttuvat museosta. Molemmat tilat voidaan järjestää siten, että ovat tilanteesta riippuen omatoimisten kävijöiden hyödynnettävissä tai ohjattujen ryhmien käytössä.

Tilojen esteettömyyttä parannetaan ja etenkin uudet tilat pyritään toteuttamaan siten, että niihin on mahdollisimman esteetön sisäänkäynti.

Pihan tapahtumakäytön aktivoiminen ja luonnon monimuotoisuuden edistäminen pihalla ovat uudistuksen tärkeitä teemoja. Tavoitteena on tehdä pihapiiristä entistä houkuttelevampi ja avoimempi ”kuntalaisten takapiha”. Tässä tavoitteessa pihan tapahtumatoiminnan aktivointi on olennaisessa osassa. Museoon tarvitaan uusia aktiviteetteja ja tapahtumia. Oman tuotannon lisäksi entistä enemmän onkin syytä painottaa yhteistyökumppaneiden kanssa tuotettuja tapahtumia, jotka tuovat elävyyttä pihapiiriin ja tarjoavat esiintymispaikan yhteistyökumppaneille.

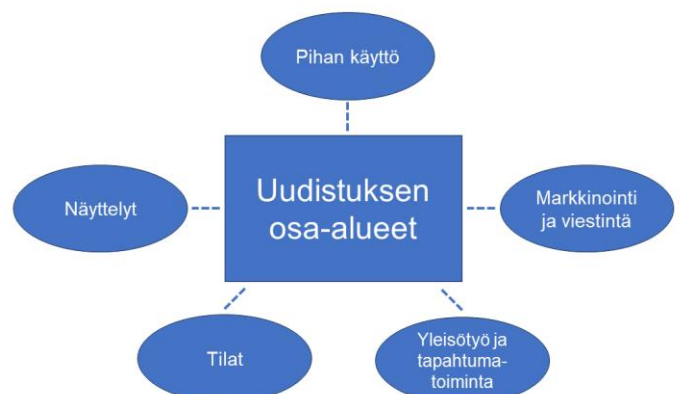
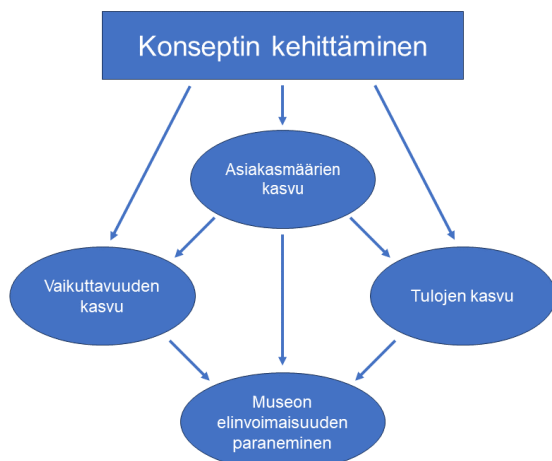
Kestävä kehitys huomioidaan sisällöissä aiempaa aktiivisemmin. Ekologisuus, kierrätys ja kiertotalous, ovat asioita, joita on syytä tarkastella tarkemmin uudessa konseptissa.

Tapahtumatoimintaa aktivoidaan uusien yhteistyökumppanuuksien avulla ja panostetaan etenkin tapahtumakokonaisuuksien luomiseen ja palveluiden paketointiin. Käytettävissä olevat resurssit pyritään keskittämään suunnitelmallisesti valittuihin painopisteisiin.

Viestintään ja markkinointiin ohjataan lisää resursseja, jotta potentiaaliset kävijät tavoitetaan paremmin. Museon viestintää kohdennetaan aiempaa tarkemmin ja museon sisällöistä pyritään viestimään yleisöä puhuttelevalla tavalla.

Korttelimuseon tarveselvityksen edetessä hankesuunnitteluvaiheeseen tilojen muokkaustarpeita ja jakautumista eri toimintoihin tarkastellaan tarkemmin. Samalla selviää kuinka laajat uudistukset ovat mahdollisia käytettävissä olevien resurssien puitteissa.

Hankesuunnitteluvaiheessa on syytä jatkaa yleisön osallistamista uudistustyössä. Kehityskohteita jatkojalostetaan yhdessä kävijöiden ja sidosryhmien kanssa. Uudistus on järkevää jaksottaa usean vuoden ajalle.

2. TAUSTATIEDOT

2.1 Kuopion korttelimuseo

Kuopion korttelimuseo koostuu yhdentoista iäkkään puutalon muodostamasta korttelista, jonka keskelle rajautuu viehättävä ja rauhallinen sisäpiha. Museokortteli sijaitsee alueella, jonne Kuopion vanhin kaupunkimainen asutus sijoittui. Jo 1650-luvulla paikalle rakennettiin Kuopion ensimmäinen käräjätupa. Korttelimuseo esittelee asumista ja elämää Kuopiossa 1800-luvun lopulta 1930-luvulle. Asumista esittelevien museokotien lisäksi alueella sijaitsevassa apteekkitalossa voi tutustua 1900-luvun alun apteekkitoimintaan ja kansanlääkintään. Museossa sijaitsee myös Minna Canthin huone, joka on suunniteltu kirjailijan huonekaluja käyttäen mahdollisimman samanlaiseksi kuin Canthin kodissa Kanttilassa sijainnut alkuperäinen ”Minnan salonki”.

Korttelimuseo on yksi Pohjois-Savon SAFAn arkkitehtuurioppaan kohteista, ja se on yksi maakunnallisesti ja valtakunnallisesti merkittävistä rakennetun kulttuuriympäristön kohteista. Museokortteli kuuluu osana Kuopion Snellmanin puiston, tuomiokirkon ja puukorttelien nimellä tunnettuun valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön (RKY), ja se on samalla myös Pohjois-Savon maakuntakaavassa osoitettu rakennussuojelualue. Puukorttelit ovat osa Kuopion kansallisen kaupunkipuiston aluetta.

Korttelimuseo ilmentää Kuopion kaupungin historiaa puukaupunkina luoden sille historiallista jatkumoa. Korttelimuseo on osa Kuopion kulttuurihistoriallista museota sekä kaupungin hyvinvoinnin edistämisen palveluita, ja omalta osaltaan vaikuttaa merkittävästi ja myönteisesti kaupunkilaisten hyvinvointiin.

Museokorttelin perustamisvaiheet ulottuvat 1960-luvulle, jolloin puukaupungin häviäminen herätti Kuopiossakin rakennussuojelukeskustelun. Vuosikymmenen lopulla purkuvuoroon tulivat Kirkkokatu 22:n rakennukset. Tällöin nousi kuitenkin vahvasti esiin ajatus ”Käräjäkorttelin” säilyttämisestä ja museoimisesta. Aloitetta puolsi voimakkaasti mm. Museovirasto – silloinen Muinaistieteellinen toimikunta.

Vuonna 1972 kaupunki teki lopullisen päätöksen museokorttelin perustamisesta. Jo samana vuonna alkoivat korttelin rakennusten restaurointityöt. Ensimmäinen restaurointivaihe saatiin päätökseen kymmenessä vuodessa. Kuopion ulkomuseo avattiin yleisölle Kuopion kaupungin 200-vuotisjuhlien yhteydessä 28.5.1982. Nykytiedon mukaan Kuopion kaupunki perustettiin virallisesti 17.11.1775.

Alkuvaiheessa museo käsitti neljä näyttelyrakennusta, neljä ulkorakennusta ja entiseen käräjärakennukseen sijoitetun museokahvilan. Vuonna 1992 museo täydentyi apteekkimuseolla, joka sijaitsee kortteliin siirrettyssä entisessä ns. Satama-apteekin talossa. Toinen huomattava rakennus tuli museokäyttöön vuonna 1993, kun korttelin Kuopionlahdenkadun ja Kuninkaankadun kulmatalo vapautui kotiteollisuusoppilaitoksen käytöstä.

Rakennusten sisätilojen entisöimisessä ovat itse rakennukset olleet tärkein lähde, mm. maali- ja tapettikerrostumat on selvitetty tätä kautta. Tietoja on saatu lisäksi arkistojen asiakirjoista. Varsinaisten interiöörinäyttelyiden osalta pohjana on ollut mm. perunkirja-aineistojen ja vanhojen valokuvien avulla koottu tieto entisajan kuopiolaisten asumisesta. Tältä pohjalta on koottu eräänlaisia keskivertokoteja, jotka kuvaavat eri sosiaaliryhmien asumista. Näyttelyinteriöörien esineistö on osa Kuopion kulttuurihistoriallisen museon esinekerkokoelmaa.

Nykyään koko kortteli on museoalueena. Jo vuonna 1990 asia ennakoitiin muuttamalla Kuopion ulkomuseo -nimi museon luonteeseen paremmin sopivaksi Kuopion korttelimuseoksi.

2.2 Konseptin kehittämisen käynnistäminen

Hyvinvoinnin edistämisen lautakunta päätti 22.3.2023 käynnistää tarveselvitystyön Kuopion Korttelimuseon palvelukonseptin kehittämiseksi (Hyvinvoinnin edistämisen lautakunta 22.3.2023 § 21; 2263/10.03.02.00/2023).

Korttelimuseon konseptin kehittäminen -hankkeen valmistelu alkoi vuonna 2022, kun Kuopion kulttuurihistoriallinen museo haki Museovirastolta avustusta ammatillisten museoiden innovatiivisten hankkeiden haussa. Hankkeiden tavoitteena on lisätä kulttuuriperinnön yhteiskunnallista vaikuttavuutta ja merkitystä kehittämällä uudenlaisia toimintamalleja sekä edistämällä Museopoliittisen ohjelman ja YK:n Agenda 2030 kestävä kehityksen tavoitteita. Avustusten tavoitteena on myös edistää sosiaalisesti, ekologisesti, taloudellisesti ja kulttuurisesti kestävää kulttuuriperintötyötä. Haettu avustus oli 38 200 €, josta saatiin 34 000 €.

Korttelimuseon konseptin kehittäminen -hankkeelle palkattiin hanketyöntekijä 10 kuukaudeksi. Työntekijän tehtävä oli suunnitella ja toteuttaa yhdessä muun henkilökunnan kanssa Korttelimuseon konseptin kehittämisen pohjaksi selvitystyö. Hanketyöntekijä laati analyysin ja tarvekartoituksen toimintaympäristöstä, jossa Korttelimuseo toimii. Toimintaympäristön analyysissä tarkastellaan Kuopiota ja Pohjois-Savon aluetta. Lisäksi otetaan huomioon valtakunnallisia ja globaaleita haasteita, joita museot kohtaavat tänä päivänä, kuten digitaalisuus, kestävä kehitys, ilmastonmuutos ja energiakriisi. Hanketyöntekijä aloitti työnsä 1.12.2023 ja selvitystyön tuli valmistua 30.9.2024 mennessä.

Museoviraston myöntämän avustuksen perusteena oli, että "Hankkeessa erityisinä vahvuuksina on arvioitu olevan: asiakkaiden, sidosryhmien ja yhteisöjen osallistaminen Korttelimuseon konseptin suunnitteluun, Korttelimuseon toiminnan vaikuttavuuden lisääminen sekä uusien yhteistyömuotojen kehittäminen." Korttelimuseon konseptin kehittäminen -hankkeessa selvitystyö ja konseptin uudistaminen tehtiin asiakaslähtöisesti, kestävä kehitys ja museon tulevaisuuden henkilöstö- ja talousresurssit huomioiden. Sopivia toimintamalleja etsittiin asiakkaiden kanssa, uusien kumppanuuksien ja yhteistyömuotojen rakentamisen kautta. Hankkeessa tarkasteltiin millaisia tarpeita alueen asukkailla, sidosryhmillä, matkailijoilla ja muilla yhteisöillä on Korttelimuseon suhteen.

Kuopion kulttuurihistoriallinen museo on Pohjois-Savon alueellinen vastuumuseo. Hankkeen selvitystyössä otettiin huomioon myös se, miten Korttelimuseon konseptia kehitetään suhteessa Pohjois-Savon paikallismuseoihin ja suhteessa museon kulttuuriympäristötehtävään. Hankkeen yhtenä tavoitteena oli lisätä kulttuuriympäristötiedon saavutettavuutta. Lisäksi tavoitteena oli tarkastella, voidaanko konseptin kehittämisen yhteydessä luoda yhteistyömuotoja tai käytänteitä, joista hyötyvät Kuopion kulttuurihistoriallisen museon ja Korttelimuseon lisäksi Pohjois-Savon paikallismuseot.

2.3 Konseptin kehittämisen työryhmä

Työryhmään kuuluivat:

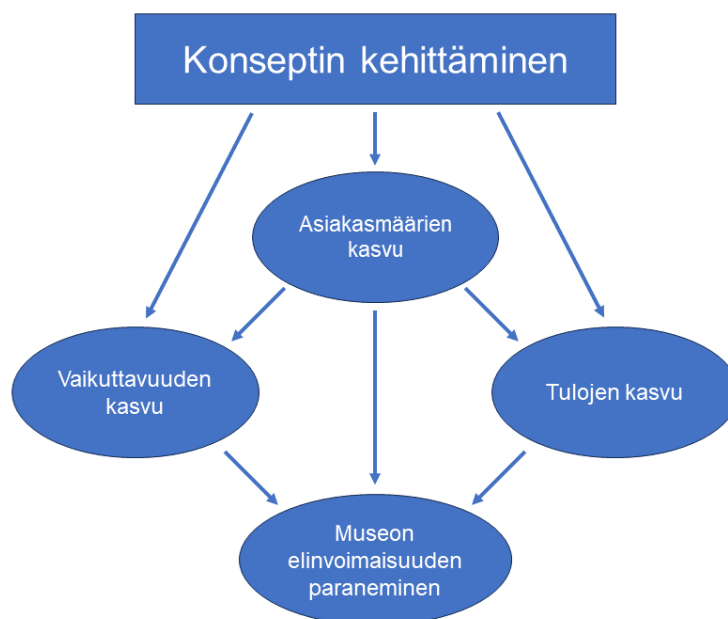
Helka Väisänen, museonjohtaja, Kuopion kulttuurihistoriallinen museo
Sari Piirainen, intendentti, Kuopion kulttuurihistoriallinen museo
Mikko Paalanen, intendentti, Kuopion kulttuurihistoriallinen museo
Matleena Billington, intendentti, Kuopion kulttuurihistoriallinen museo
Sanna Reinikainen, museolehtori, Museokeskus
Anu Reijonen, amanuenssi, Kuopion kulttuurihistoriallinen museo
Terttu Rönkä, amanuenssi, Kuopion kulttuurihistoriallinen museo
Reetta Rytönen, näyttelymestari, Kuopion kulttuurihistoriallinen museo
Tarja Kekäläinen, ma. intendentti, Kuopion kulttuurihistoriallinen museo
Juha Närhi, ma. amanuenssi, Kuopion kulttuurihistoriallinen museo

3. KORTTELIMUSEON KONSEPTIN KEHITTÄMINEN

3.1 Tavoitteet

Korttelimuseon konseptin kehittämisen tavoitteena on vahvistaa museon elinvoimaisuutta kasvattamalla museon asiakasmääriä, parantamalla toiminnan vaikuttavuutta ja merkityksellisyyttä, sekä luomalla uusia toimintamuotoja tai yhteistyön muotoja, jotka tuovat museolle lisää tuloja ja vahvistavat näin osaltaan Kuopion kaupungin museopalveluiden taloutta.

Korttelimuseota kehitetään siten, että se pysyy yhtenä kaupunkikeskustan helmistä, säilyttää ainutlaatuiset piirteensä ja vetovoimansa kehittyen entistä houkuttelevammaksi ja monipuoliseksi, samalla tukien Kuopion kaupungin strategian mukaisesti kaupungin veto- ja pitovoimaa sekä elinvoimaisuutta.

3.2 Hankkeen kulku

Korttelimuseon konseptin kehittäminen -hanke alkoi joulukuussa 2023. Hankkeessa tehtiin selvitystyö siitä, kuinka Korttelimuseon konseptia kaikkine palveluineen ja tiloineen voitaisiin kehittää kokonaisvaltaisesti museon resurssit ja tavoitteet huomioiden.

Korttelimuseon vahvuuksien ja kehityskohteiden tunnistaminen oli tärkeä osa hanketta. Museon ydinteemoja, näyttelysisältöjä, palveluita ja tiloja tarkasteltiin kriittisesti museon henkilökunnan asiantuntemusta hyödyttäen sekä yleisön tarpeita ja toiveita kartoittaen.

Alkukartoitus

Hankkeen alussa perehdyttiin Korttelimuseon vaiheisiin perustamisesta nykypäivään, tarkasteltiin museon aiempaa kehittämistä ja haettiin inspiraatiota muista Kuopion museokeskuksen kehittämishankkeista, kuten Kuopion museon uudistusta pohjustaneesta Museolab-hankkeesta. Museon nykyinen palvelutarjonta listattiin kokonaisuuden hahmottamiseksi ja aiempien kokeilujen kokemuksia tutkittiin. Palveluita ja kokeiluja arvioitiin onnistumisten ja kehittämiskohteiden tunnistamiseksi.

Edellisinä vuosina vastaanotettua asiakaspalautetta, Museokortti-palautteita, sekä muita avoimesti saatavilla olevia arvosteluita kuten Google- ja Tripadvisor-arvosteluja tarkasteltiin. Näin muodostettiin kuva lähtötilanteesta, eli siitä millaisen palvelukokonaisuuden Korttelimuseo nykyisellään muodostaa, miten nykytilanteeseen on päädytty, ja millaista palautetta museosta on aiemmin annettu.

Konseptin kehittämisen työryhmä koostui Kuopion kulttuurihistoriallisen museon ja Kuopion museokeskuksen henkilökunnasta. Ryhmä kokoontui säännöllisesti tarkastelemaan hankkeen edistymistä. Työryhmätyöskentelyn lisäksi Korttelimuseossa työskentelevää yleisötyöhenkilökuntaa haastateltiin museon vahvuuksien ja kehityskohteiden löytämiseksi. Henkilökunnan osaaminen ohjasi hankkeen kulkua ja selvitystyön suuntaviivoja.

Benchmarkkaus

Hanketyöryhmä vieraili vaihtelevilla kokoonpanoilla tutustumassa Korttelimuseota vastaaviin tai muutoin kiinnostavia toteutuksia tehneisiin museokohteisiin muualla Suomessa. Tutustumismatkoilla etsittiin hyviä ideoita ja käytänteitä Korttelimuseoon sovellettavaksi. Käynnit suuntautuivat Turun seudulle, Tampereelle, Poriin ja pääkaupunkiseudulle. Matkat ajoituivat touko-kesäkuulle. Kohteet olivat: Kuralan kylämäki, Apteekkimuseo ja Qwenselin talo, Luostarinmäki, Sagalundin museo, Amurin museokortteli, Rakennuskulttuurikeskus Piiru, Rakennuskulttuuritalo Toivo, Satakunnan museo, Seurasaaren ulkomuseo, Talmuseo Glims, Helsingin kaupunginmuseo ja Ruiskumestarin talo.

Vierailuilla päästiin käymään keskusteluita muiden museokohteiden henkilökunnan kanssa ja vaihtamaan arvokasta tietoa onnistumisista, kehityskohteista ja erilaisista innovatiivisista kokeiluista. Tutustumiskohteista tehtiin kuvakoosteet ja vertailudokumentti kehittämistyön tueksi. Kohteet olivat pääasiassa muita ns. ulkomuseoita, mutta myös korjausrakentamiseen ja rakennusperintöön liittyvät kohteet muodostivat tärkeän vertailukohdan näiden aiheiden käsittelyyn.

Vierailumatkojen lisäksi suoritettiin verkkovälitteistä benchmarkkausta niistä kohteista, joihin ei tutustuttu paikan päällä. Näitä olivat esim. Turkansaaren ulkomuseo Oulussa, Kauppiaantalomuseo Haminassa ja Stundarsin museo Mustasaassa. Tämä työ täydensi kuvaa valtakunnallisesti tilanteesta.

Vertailu muiden museokohteiden kanssa auttoi tunnistamaan Korttelimuseon vahvuudet ja kehityskohteet osana museokenttää kansallisella ja paikallisella tasolla. Vertailun tulokset ja vierailumatkojen kokemukset kerättiin vertailudokumenttiin. Lisäksi koostettiin ideapankki yksittäisten ideoiden ja kokeilujen hyödyntämistä varten.

Museo- ja rakennusperintökohteiden lisäksi tarkasteltiin kaupallisella painotuksella toimivia historiallisiin puutalokortteleihin tai -pihoihin sijoittuneita kokonaisuuksia. Näitä olivat Toivolan vanha piha Jyväskylässä, Tallipiha Tampereella, Taitokortteli Joensuussa ja Pikku-Pietarin Torikuja Kuopiossa. Kaupalliset kohteet loivat kuvaa siitä, millaista toimintaa vastaaviin ympäristöihin on mahdollista sijoittaa, vaikka tämä toiminta ei sellaisenaan soveltuisikaan museoympäristöön.

Lisäksi selvitystyössä perehdyttiin Kuopion kaupungin muiden kulttuuritoimijoiden tarjontaan ja kokeiluihin. Etenkin Kuopion museon kanssa läheisessä yhteistyössä toimivan Kuopion kaupunginkirjaston toimintaa tarkasteltiin. Kiinnostuksen kohteena olivat lasten tilat ja tekeminen, tapahtumatoiminta, kuten lukupiirit ja erilaiset esitykset, sekä musiikkia kirjastoon tuonut *Oppia ja iloa musiikista* -hanke.

Osallistaminen

Kävijöiden, päiväkotien ja oppilaitosten sekä muiden potentiaalisten yhteistyökumppaneiden tarpeita ja toiveita selvitettiin kyselyillä, tutustumisvierailuilla ja haastatteluilla.

Hankkeessa tehtiin tarvekartoitus, jossa osallistettiin asiakkaita, olemassa olevia yhteistyöverkostoja sekä kartoitettiin uusia yhteistyötahoja. Hankkeessa järjestettiin kyselyitä, ilmaispäiviä, jalkautumisia ja tehtiin kartoitustyötä uusien ja vanhojen yhteistyökumppaneiden parissa.

Tarvekartoituksen tavoitteena oli selvittää Korttelimuseon nykyisten palveluiden ja tilojen käyttöä ja toimivuutta, kartoittaa kysyntää palveluille, tunnistaa kehityskohteita museon toiminnassa ja toisaalta osallistaa yleisöä uudistuksen suunnittelussa. Saatuja tuloksia hyödynnetään Korttelimuseon konseptin kehittämistyössä. Tässä osiossa esitellään tarvekartoituksen tuloksia yleisellä tasolla, mutta yksityiskohtiin palataan myös nykytilanteen ja kehittämistarpeen kuvauksissa sekä uudistuksen osa-alueiden yhteydessä.

Kyselyt

Verkkokysely Korttelimuseon kehittämisestä oli vastattavissa 1.–31.3.2024. Kysely toteutettiin Microsoft Forms -alustalla ja se koostui kaikkienensa 28 kysymyksestä, joista osa oli monivalintakysymyksiä ja osa avoimia kysymyksiä. Kyselyä mainostettiin Korttelimuseon sosiaalisen median kanavilla (Facebook ja Instagram), kaupungin museoiden toimipisteissä infonäytöillä ja paperisilla julisteilla, sekä Korttelimuseon ja Kuopion kulttuurihistoriallisen museon verkkosivuilla. Vastanneilla oli mahdollisuus osallistua 50 €:n arvoisen Kuopion kaupungin lahjakortin arvontaan, joka suoritettiin kyselyajan päätyttyä. Palkinto toimitettiin voittajalle postitse.

Verkkokyselyyn saatiin vastauksia huikeat 1264 kappaletta. Keskimääräinen vastausaika oli 14.55 minuuttia. Vastaaajamäärä oli merkittävästi suurempi kuin yhdessäkään Museokeskuksen aiemmassa kyselyssä. Verkkokysely toi myös positiivista näkyvyyttä kehittämishankkeelle ja museolle yleisemmin. Vastaaajien laaja joukko, vastaamiseen käytetty aika, sekä monien vastausten kiitettävä perinpohjaisuus ovat voimakkaita osoituksia yleisön kiinnostuksesta Korttelimuseota ja sen kehittämistä kohtaan. Korttelimuseon merkityksellisyys ja arvostus näkyvät vahvasti avoimissa vastauksissa. Kyselyn tulosten analyysi on tämän dokumentin liitteenä. (Liite 1: Verkkokyselyn tulosten analyysi).

Maaliskuun verkkokyselyn sulkeuduttua avattiin lyhennetty versio kehittämiskyselystä. Tämä kysely oli vastattavissa verkossa ja paperisena versiona Korttelimuseossa hankkeen loppuun saakka, minkä avulla haluttiin tarjota vaihtoehtoisia vastaustapoja ja pidennetty vastausaika. Paperisen lomakkeen täytti 79 vastaajaa ja verkossa 13 vastaajaa. (Liite 2: Jatkokyselyn tulosten analyysi)

Oppilaitoksille suunnattu tarvekysely oli vastattavissa verkossa 10.4.–5.5.2024 Kysely lähetettiin opettajille kulttuurikuriirien ja koulusihteereiden sekä Kuopion museoiden opeinfo - Facebook-ryhmän kautta. Kyselyllä kartoitettiin palveluiden käyttöä päiväkotij- ja kouluryhmien näkökulmasta. Pääpaino oli Korttelimuseon pedagogisissa palveluissa sekä museon ja opettajien välisessä viestinnässä. Kysely pohjautui vuonna 2021 järjestettyyn opettajakyselyyn, jossa painotettiin Kuopion museota. (Liite 3: Opettajakyselyn tulosten analyysi)

Vastaukset luovat selvän kuvan yleisön tarpeista ja toiveista, sekä siitä millainen toiminta nähdään toimivana ja mitkä museon osuudet ovat vastaavien mielestä merkittävimpiä. Samalla voidaan tehdä johtopäätöksiä siitä, millainen museon julkisuuskuva on, ja kuinka hyvin tämä vastaa museon tavoitteita. Kyselyt kytkeytyvät osaltaan Kuopion kaupungin museokeskuksen palautteenantokanavien kehittämiseen. Säännölliset palaute- ja/tai kehittämiskyselyt mahdollistaisivat tulosten vertailun pidemmälle aikavälillä.

Vastaukset täydentävät aiempien kirjallisten ja suullisten palautteiden, sekä henkilökunnan oman pohdinnan luomaa käsitystä museon vahvuuksista ja heikkouksista. Vastauksien perusteella museon henkilökunnalla on ollut varsin hyvä yleiskäsitys vallitsevasta tilanteesta, joskin vastauksista nousee esiin myös uusia näkökulmia ja sellaisia seikkoja, jotka eivät kenties ole aiemmin saaneet ansaitsemaansa huomiota.

Positiivisina asioina esiin nousevat pihan ainutlaatuinen rauhallinen tunnelma, entisajan asumisen esitteleminen ja vanhan säilyttäminen niin esineiden kuin rakennustenkin kohdalla. Etenkin jälkimmäiset asiat edustavat museon ydinsisältöä, joten voidaan sanoa museon toiminnan olevan pidettyä. Vastaajat vaikuttavat ymmärtävän museon sanoman ja tarkoituksen, mitä voidaan pitää onnistumisena. Viime vuosina järjestetyt vaihtuvat näyttelyt keräävät myös kiitosta samoin kuin ystävällinen ja palvelualtis henkilökunta.

Kehitettäviä seikkoja kuitenkin toki ilmenee. Museon eräänlainen staattisuus nousee esille vastauksissa. Pitkään samanlaisena pysyneet museokodit eivät enää itsessään houkuttele paikallisia, vaan pysyvän näyttelyn ikä on käyntejä vähentävä tekijä. Museon pysyvään osuuteen kaivataan lisää tietosisältöä, esineitä ja jopa uusia näyttelyosuuksia. Kausittaisen vaihtuvuuden lisäämistä myös pysyvissä näyttelyissä toivotaan. Osa vastaajista kantaa huolta vanhan tunnelmallisen museon menettämisestä, jos näyttelyihin tehdään liian mittavia muutoksia.

Vaihtuvia näyttelyitä pidetään tärkeinä ja etenkin paikalliset aiheet kiinnostavat vastaajia. Esimerkiksi hiljattain järjestetty Juho Rissasen juhluvuoden kokonaisuus, jonka muodostivat Korttelimuseon ja taidemuseon näyttelyt, sekä kaupunginteatterin näytelmä, pidettiin hyvänä tapana käsitellä tiettyä teemaa kattavasti ja monipuolisesti. Kiinnostavien ja laadukkaiden vaihtuvien näyttelyiden jatkuminen on vastaajien mielestä tärkeää.

Aktiivinen ja monipuolinen tapahtumatoiminta nousee voimakkaasti esille museon kiinnostavuutta lisäävänä tekijänä ja selvästi tapahtumatoimintaa voisi vastaajien mielestä olla enemmänkin. Opastuksia, työpajoja ja -näytöksiä, sekä erilaisia musiikki-, teatteri- ja runoesityksiä halutaan elävöittämään museota.

Yksittäisistä palveluista toistuvien asiakastoive on museokahvilan paluu. Kahvilan puute nousee esiin käyntejä vähentävissä seikoissa, toivotuissa palveluissa, sekä muissa avoimissa kysymyksissä. Kahvilapalvelut ovat merkittävä houkutin, joka parhaassa

tapauksessa lisää käyntejä ja myös tietoisuutta museosta. Samalla kahvilatilan yhteyteen toivotaan mahdollisuutta omien (juhla)tilaisuuksien järjestämiseen.

Viestinnässä ja markkinoinnissa vaikuttaa myös olevan kehitettävää. Vaikka Korttelimuseo on monille nostalginen ja rakas paikka, on se taas toisille melko tuntematon paikka, tai museon olemassaolo pääsee unohtumaan, koska museo ei näy vahvasti katukuvassa tai (sosiaalisessa) mediassa. Vastaajat kaipaavat enemmän ja näkyvämpää tiedotusta museon sisällöistä.

Lasten tilojen ja tekemisen vähäisyys ovat selkeitä puutteita. Samoin käyntikokemuksen yksipuolisuus siinä mielessä, että museossa nykyisellään ei juurikaan pääsee käyttämään aisteja eikä museossa ole toiminnallisia osuuksia.

Ilmaisperjantait ja jalkautumiset

Huhtikuun ilmaisperjantaissa haluttiin tarjota tasavertainen mahdollisuus tutustua museon sisältöihin ja osallistua kehittämiseen, koska pääsymaksut ovat museokäyntien kynnystä nostava tekijä. Ilmaisperjantaita järjestettiin neljä kappaletta. Hanketyöntekijä jalkautui haastattelemaan kävijöitä ilmaispäivissä, Korttelimuseon juhannus - ja Taiteiden yö - tapahtumissa sekä J. V. Snellmanin kotimuseossa (joka on yksi museokeskuksen kohteista) Snellmanin päivänä, jolloin museossa vieraili yli 1200 kävijää. Jalkautumiset antoivat mahdollisuuden kasvokkaiselle keskustelulle ja suoran palautteen antamiselle. Korttelimuseossa työskentelevää henkilökuntaa ohjeistettiin myös kirjaamaan saamansa palaute ylös hankkeessa hyödynnettäväksi.

Oppilaitosyhteistyö

Hankkeessa tehtiin oppilaitosyhteistyötä Savonia-AMK:n kanssa. Savonian muotoilunopiskelijat laativat Yhteisen hyvän muotoilu -opintojaksolla ratkaisuja Korttelimuseon konseptin uudistamiseen. Korttelimuseon aiheiden parissa opintojaksolla työskenteli kolme ryhmää. Ryhmätyöt käsittelivät museon brändin ja imagon ehostamista, viestinnän tehostamista ja tapahtumatoiminnan elävöittämistä. Opiskelijoiden osallistuminen kehittämiseen tarjosi arvokkaan ikkunan nuorten aikuisten näkökulmaan. Muotoilunopiskelijat osallistamisen lisäksi heidän kauttaan tavoitettiin muita opiskelijoita, joita haastateltiin kurssitöitä varten. Hanketyöntekijä ohjasi ryhmätöitä.

Paikalliset oppilaitokset otettiin mukaan tarvekyselyllä, jotka lähetettiin opettajille kulttuurikuriirien ja koulusihteereiden sekä Kuopion museoiden opeinfo -Facebook-ryhmän kautta. Tarvekysely sisälsi mahdollisuuden ilmoittautua tutustumiskäynnille. Kolme luokkaa tarttui mahdollisuuteen. Käynneillä tutustuttiin museoon ja museotoimintaan, ja oppilaat pääsivät antamaan mielipiteensä museon kehittämiseen liittyviin kysymyksiin, sekä kertomaan omia ehdotuksiaan.

Yhteistyö ja kokeilut

Hankkeen aikana testattiin paljon toivottua kesäkahvilatoimintaa, sillä vakituisesti Kuopion kansalaisopistolla toimiva Cafe Mandariini piti museossa kesäkahvilaa 16.6.–23.8.2024. Kahvila lisäsi pihapiirin aktiivisuutta ja toi museoon kävijöitä. Aiemmin keväällä kehitysvammaisten päivätoimintaa järjestävä Savas-säätiö piti pop-up kahvilaa museossa toimivan koruseppä Matti Mattssonin pienoisnäyttelyiden ja -tapahtumien yhteydessä.

Kaupungin sisäisenä yhteistyönä testattiin Kuopion kaupungin liikunnan edistämisen palveluiden järjestämien puistojumppien tuomista Korttelimuseon pihaan. Korttelimuseo oli yksi suosituimmista jumppapaikoista. Seitsemään jumppakertaan osallistui yhteensä 228 henkeä.

Hankkeessa selvitettiin myös potentiaalisten yhteistyökumppaneiden tarpeita. Yleisesti voidaan sanoa, että tällä hetkellä tilojen puute rajoittaa yhteistyömahdollisuuksia. Museosta puuttuu sisätila tapahtumien tai työpajojen järjestämiselle ja yhteistyökumppaneille ei ole sosiaalitilaa, jota hyödyntää esim. säilytystilaa tai vaatteiden vaihtoa vaativissa esityksissä. Yksittäisiä tapahtumia laajemmille yhteistyötoteutuksille ei ole myöskään tilaa, joka voitaisiin osoittaa yhteistyökumppanien käyttöön pitkäkestoisesti. Museo pystyy tarjoamaan yhteistyökumppaneille pääasiassa tiloja, joten tilojen käytön yhteistyöaspekti tulee huomioida uudistuksessa.

Toisaalta yhteistyökumppanit kaipaavat museon asiantuntijuutta tukemaan omaa toimintaansa. Haasteena on henkilökunnan työajan riittävyys yhteistyön suunnitteluun ja toteutukseen omien vastuutehtäviensä ohella. Nykytilanteessa yhteistyö keskittyykin yksittäisiin tapahtumiin suunnitelmallisen ja pitkäkestoisen yhteistoiminnan sijaan.

Toisaalta se, ettei museo pysty maksamaan merkittäviä esiintymis- tai ohjaajakorvauksia rajaa mahdollisuuksia. Samat haasteet vaivaavat muita kaupungin kulttuuritoimijoita. Yhdistyskentälle puolestaan voidaan turvautua laajemmin sitoutuneisiin vapaaehtoistoimijoihin, joiden kanssa pystytään järjestämään varsinkin yksittäisiä tapahtumia.

Yhteistyökumppaneita olisi löydettävissä etenkin kestävään kehitykseen liittyvissä teemoissa. Esim. erilaiset korjauspajatoteutukset sopivat museon toiminta-ajatuksen mainiosti. Kuopiossa on vasta aloittanut Kuopion Pyöräpaja, jonka kanssa on alustavasti keskusteltu huoltotapahtuman tuomisesta Korttelimuseon pihalle ja Kuopion museon Kestävä keskiviikko -konseptissa vaatteiden korjaus- ja muokkuspajoja järjestävä Ompeluseurat-esityssarja (sisältää myös musiikkia ja muita esityksiä pajan lisäksi) voisi toimia Korttelimuseossa.

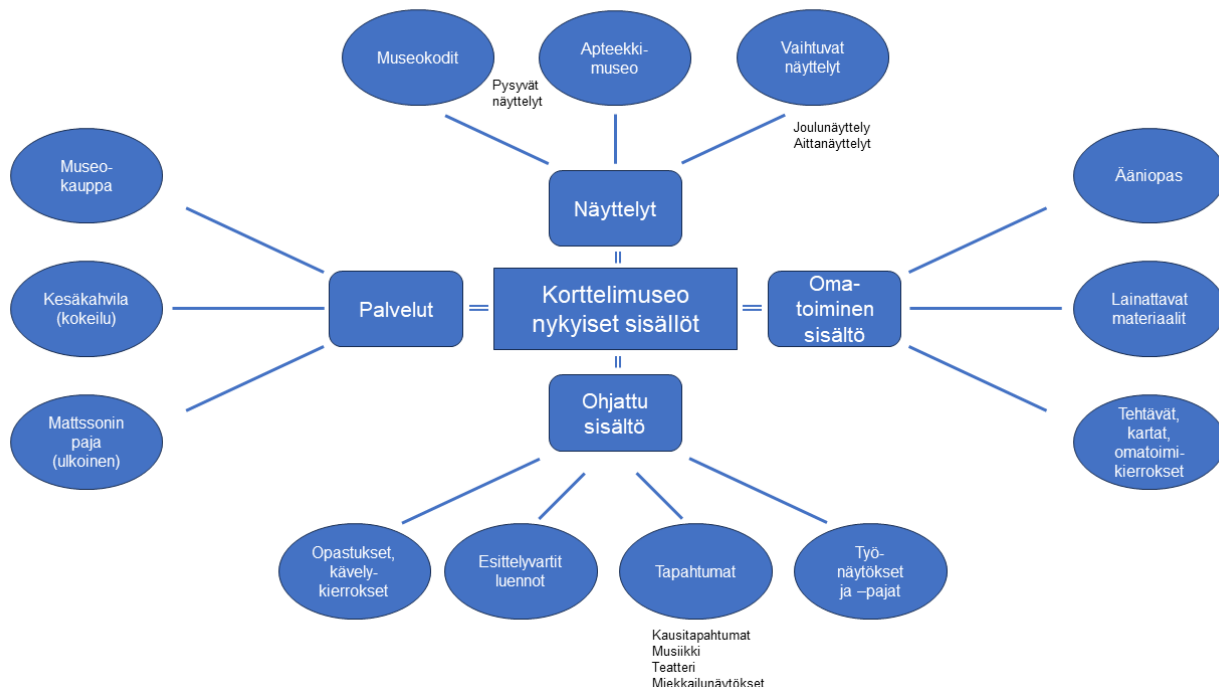
Museon lähiympäristössä toimii käsityötoimijoita, kuten Käsillä ry ja Kuopion Muotoiluakatemia, joiden kanssa olisi kannattavaa yrittää löytää synergiaa. Näillä vakiintuneilla toimijoilla tosin on omat tilansa ja toteutuksensa, joihin ne keskittyvät. Yhteistyömahdollisuuksia voisi löytyä yhteistapahtumista, jotka nostavat koko alueen profiilia. Yhteistapahtumiin voisi liittää myös läheisen VB-valokuvakeskuksen sekä Minna Canthin talo ry:n ylläpitämän Kanttilan.

Aiempina kesinä aloitettu yhteistyö paikallisen miekkailuseura Savon Miekka ry:n kanssa jatkui, kun seura piti avoimia harjoituksiaan museon pihassa. Piha-alueen käyttö erilaisten liikuntayhdistysten tai taide-esityksiin esityksiin keskittyvien yhdistysten tapahtumatilana elävöittäisi pihapiiriä jo ennen muiden tilojen kunnostusta. Syksyllä 2024 toteutettiin uutta yhteistyötä Tanssiteatteri Minimien kanssa siten, että teatterin ryhmä harjoitteli Korttelimuseon tiloissa seuraavan vuoden puolella eri puolilla kaupunkia järjestettävää esitystä varten. Lisäksi Nekocon-tapahtuman kanssa tehdään yhteistyötä siten, että museo tarjoaa paikan cosplay-kuvauksiin.

Matalan kynnyksen esiintymis- ja harjoittelumahdollisuuden tarjoaminen sekä pihalla että myöhemmin kunnostetuista sisätiloissa olisivat hedelmällisiä yhteistyötapoja yhdistysten kanssa.

4. NYKYTILANTEEN JA KEHITTÄMISTARPEEN KUVAUS

4.1 Nykytilanne

Tämä osio esittelee Korttelimuseon nykyistä toimintaa, luoden pohjan näyttelysisältöjen, palveluiden ja tilojen kehittämistarpeiden tarkastelulle, johon edetään seuraavassa osiossa. Korttelimuseon nykyisiä palveluita on suunniteltu pitkän ajan kuluessa, minkä tuloksena on syntynyt melko laaja valikoima erilaisia palveluita. Palveluiden, ja myös tilojen kehitys on kuitenkin ollut jokseenkin siilomaista ja pätkittäistä johtuen siitä, että uudistuksia ja uusia palveluita suunnitellaan päivittäisen toiminnan rinnalla ja usein oman pääasiallisen työvastuun ohella. Uudistuksia saadaan ajoittain toteutettua hankkeina, mutta niiden suhteen ollaan epävarman ulkoisen hankerahoituksen varassa. Korttelimuseo kaipaakin kokonaisvaltaista kehittämistä, jossa tarkastellaan kaikkia palveluita, tiloja ja museon ydinideaa suhteessa käytettävissä oleviin resursseihin.

Kuopion korttelimuseon konseptin kehittämishankkeen tuloksena voidaan luottavaisesti todeta, että museon nykyiset ydinteemat ovat toimivia ja pidettyjä. Asiakaskyselyt ja -palautteet, keskustelut kävijöiden kanssa sekä myös museon henkilökunnan keskustelut osoittavat tähän suuntaan. Monet kuvailevat museoaluetta miellyttäväksi ”keitaaksi keskellä kaupunkia” siinä missä entisajan asumisen esittely koetaan kiinnostavaksi ja merkitykselliseksi. Entisajan asumisen, käsityöläisyyden ja apteekkitoiminnan esittely on syytä säilyttää jatkossakin museon teemoina. Korttelimuseon ainutlaatuinen vehreä ja viihtyisä piha houkuttelee viettämään aikaa pihapiirissä. Nämä seikat muodostavat tukevan pohjan, jolle kehittää toimintaa.

Näyttelyt

Korttelimuseo esittelee kaupunkiasumista 1800-luvun lopulta 1930-luvulle. Entisajan puutaloasumisen lisäksi museon keskeisiä teemoja ovat käsityöläisyys, Pohjois-Savon apteekkihistoria ja kansanparannus, sekä Minna Canth. Eri aikakausia esittelevien museokotien ja museoapteekin muodostaman pysyvän näyttelyn lisäksi Korttelimuseossa järjestetään vaihtuvia näyttelyitä. Vaihtuvien näyttelyiden teemoissa korostetaan paikallista historiaa, joten niiden teemat koskevat pääasiassa Kuopiota ja Pohjois-Savoa. Vaihtuvia

näyttelyitä järjestetään nykyisin noin kaksi vuodessa. Näyttelyitä tehdään sekä kulttuurihistoriallisen museon henkilökunnan omatuotantona (esim. *Juho Rissanen meillä ja maailmalla*) että yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa (esim. *Romurinsessa ja Löpöpunkki – Valtakunnassa kaikki hyvin!*). Lisäksi museossa on ollut esillä muiden museoiden lainanäyttelyitä (esim. *Ysäri*, Työväenmuseo Werstas). Vaihtuvien näyttelyiden tila sijaitsee rakennuksessa 1.

Näyttelyvalikoimaa täydentävät vuosittain toistuva samanlaisena toistuva suosittu joulunäyttely, joka sijoittuu korttelin museokoteihin, ja kesänäyttelyt, joita pidetään aitoissa 4 ja 6. Viime vuosina kesänäyttelyitä on järjestänyt paikallinen kuvataideseura Arttiimi ry. Kulttuurihistoriallinen museo on myös laatinut Korttelimuseon käsittelemistä teemoista verkkonäyttelyitä, jotka ovat tutustuttavissa museon verkkosivujen kautta.

Oheispalvelut

Vuonna 2018 laajennettu museokauppa palvelee asiakkaita rakennuksessa 2, museon lipunmyynnin yhteydessä sijaitsevilla kahdessa huoneessa sekä osana Kuopion kaupungin verkkokauppaa. Kaupan varastotilat sijaitsevat museokaupan vieressä samassa rakennuksessa. Museokauppatoiminnan tarkoituksena on lisätä museopalveluiden moninaisuutta ja merkityksellisyyttä, sekä tietenkin vahvistaa osaltaan museopalveluiden taloutta. Museokauppa täydentää näyttely- ja vierailukokemusta. Omat kauppatuotteet lisäävät museon näkyvyyttä ja tunnettuutta, ollen osa museon brändiä.

Koruseppä Matti Mattssonin kierrätystaidetyöpaja toimii ns. kahvilarakennuksessa, eli rakennuksessa 3. Mattssonin paja on toiminut museossa vuodesta 2017 lähtien ja se on tällä hetkellä ainoa pysyvä ulkoinen toimija museon pihapiirissä. Paja on Mattssonin työskentely- ja myymälätila, jossa hän valmistaa uusia esineitä erilaisista kierrätysmateriaaleista. Pajan toimintaidea sopii museon arvoihin, edistään luovaa kierrätystä kestävästä kehityksen periaatteiden mukaisesti.

Kesällä 2024 Korttelimuseossa testattiin pop-up kesäkahvilaa osana kehittämishanketta. Kuopion kansalaisopistolla vakituisesti toimiva Cafe Mandariini piti kesäkahvilaa 16.6.–23.8. Kokeilu otettiin innostuneesti vastaan. Kesäkahvila nosti omalta osaltaan kävijämääriä, sillä vuoden 2023 vastaavaan ajanjaksoon nähden museossa vieraili lähes 900 kävijää enemmän. Edellisen kerran museossa toimi kesäkahvila ennen koronapandemiaa vuonna 2019. Ympärivuotinen kahvila puolestaan lopetti toimintansa vuonna 2016.

Ulkoiset toimijat tuovat vuokratuloja, elävöittävät pihapiiriä sekä lisäävät museon näkyvyyttä ja houkuttelevuutta. Ne monipuolistavat pihapiirin toimintaa keskittyen sellaisiin toimintoihin, joita museo ei voi, tai sen ei kannata, tuottaa itse. Korttelimuseoon sopivien toimijoiden löytäminen tosin vaatii tarkkaa selvitystä ja ulkoisten toimijoiden kanssa tehtävä yhteistyö vaatii henkilöstöresursseja.

Ohjattu sisältö

Museossa järjestetään monenlaista ohjattua toimintaa, kuten näyttely- ja teemaopastuksia, kävelykierroksia, etäopastuksia, näyttelyihin liittyviä lyhyitä esittelyjä eli korttelivartteja, työpajoja ja -näytöksiä sekä erinäisiä tapahtumia, kuten vuodenkiertoon sitoutuvia toteutuksia. Ohjattua toimintaa toteutetaan pääasiassa oman henkilökunnan voimin, mutta erilaisissa esityksissä, kuten musiikki- tai (nukke)teatteritapahtumissa tai miekkailunäytöksissä toteuttajana on tavallistesti ulkoinen yhteistyökumppani.

Korttelimuseon palvelutarjonta on kehittynyt vuosien ja jopa vuosikymmenten aikana, luoden monipuolisen valikoiman, josta voidaan poimia tuotteita toteutettavaksi esim. kesäsesongilla. Tarjotun ohjelman sisältöt ja laajuus vaihtelee huomattavasti käytettävien

henkilöstöresurssien mukaan. Ajoittain tapahtumatoiminta voi tämän vuoksi olla varsin vähäistä, eikä uutta tarjontaa pystytä suunnittelemaan tasaisen varmasti.

Pääosa toiminnasta sisältyy museon pääsymaksuun, kuten avoimet yleisöopastukset, mutta esim. kävelykierroksille on kuitenkin erillinen osallistumismaksu. Työnäytökset ja esitykset ovat olleet viime vuosina pääasiassa maksuttomia. Työpajoihin puolestaan saattaa olla pieni osallistumismaksu. Korttelimuseossa on kuitenkin mahdollista järjestää pääsymaksullisia tapahtumia, kuten näytelmiä tai musiikkiesityksiä, joissa on mukana ulkoinen järjestäjä tai yhteistyökumppani. Tapahtumatoimintaa järjestetään sisätiloissa, museon piha-alueella ja kaupunkiympäristössä (kävelykierrokset).

Ryhmille on varattavissa myös maksullisia opastuksia, kävelykierroksia ja etäopastuksia.

Omatoiminen sisältö

Omatoimiset kävijät voivat tutustua pysyvän näyttelyn sisältöihin lainattavien näyttelytekstikansioiden avulla, lapsille on tarjolla karttoja tehtävineen sekä pihaleluja leikkeihin. Myös vaihtuviin näyttelyihin pyritään tuottamaan tehtäviä.

Museon pysyvää näyttelyä esittelevää ääniopasta voi kuunnella paikan päällä omalla, verkkoyhteydellä varustetulla, mobiililaitteella ja omilla kuulokkeilla museokodeista löytyviä QR-koodeja skannaamalla. Ääniopas lisää saavutettavuutta, sillä sitä voi kuunnella myös etänä museon verkkosivujen kautta ja opas on tarjolla selkosuomisena. Ääniopastus on toteutettu Opetus- ja kulttuuriministeriön yleisavustuksella vuonna 2020.

Lisäksi Korttelimuseossa on ollut tarjolla kaksi AR-kierrosta, Suutarin kengissä ja Minna Canth. Ne ovat tällä hetkellä poissa käytöstä sopimusteknisten asioiden vuoksi. Suutarin kengissä -AR-kierros toteutettiin Opetus- ja kulttuuriministeriön avustuksella Elävä ympäristö -hankkeessa.

Korttelimuseossa on tarjolla lainattavia materiaaleja sekä museossa käytettäväksi että uloslainattavaksi. Museossa ne täydentävät ja syventävät käyntikokemusta, kun taas museon ulkopuolella niitä voidaan käyttää museokäynnin jatkeena museossa käyneiden kanssa tai käynnin korvikkeena niille, jotka eivät syystä tai toisesta pysty vierailemaan museossa.

Museokäyntiä elävöittämään on suunniteltu lainattavia paketteja mm. alakoululaisten *Hellahuoneen Paavo* ja päiväkotikäisten *Massut ja tassut* -kori sekä Korttelimuseon lorupolku sekä kotoutujille ja kielen opiskelijoille suunnitellut *Opi suomen kieltä museossa* – oppimiskortit. Ääniopastuksen tueksi on puolestaan toteutettu kosketeltavia asioita sisältävä *Säätyläiselämää*-laukku.

Koulujen ja palvelutalojen sekä kotoutumisryhmien käyttöön on tuotettu erilaisia uloslainattavia, moniaistisia ja muistijalkia avaavia materiaaleja. Näitä paketteja on neljä museon ulkopuolelle Pohjois-Savon alueella lainattaviksi. Pakettien teemat sitoutuvat kiinteästi museon sisältöihin: Kuopion vanhuspalveluiden ja alueen palvelutalojen kanssa yhteistyössä toteutettu *Luettiinpa lehdestä* -muistelusalaku liittyy 1930-luvun museokotiin ja apteekkimuseoon, *Minna Canthin muistelusalaku* esittelee nimensä mukaisesti kirjailijan elämää sekä 1800-luvun Kuopiota, *Karmeat käräjät* -koululaispaketti pohtii kiusaamisteemaa historian näkökulmasta, ja *Säätyläiselämää*-laukku puolestaan tutustuttaa yläluokkaisten perheiden elämään ja korttelissa asuneen Nylanderin perheen vaiheisiin. Museokeskuksen uloslainattavat materiaalit on keskitetty haettavaksi Kuopion museolta.

Korttelimuseo on myös osa Kuopion kaupungin kulttuuripolkua, ollen yksi sen museopoluista. Museopolku *Kylässä korttelimuseossa* on 3. luokkalaisille suunniteltu omatoiminen käynti, johon ohjeet ja tehtävät opettaja saa käyttöönsä kotisivuilta lataamalla

ja tulostamalla. Vastaavia verkkoaineistoja on myös päiväkotij- ja yläkouluryhmille sekä kotitalousryhmille. Museopolun aineistoa uudistetaan parhaillaan.

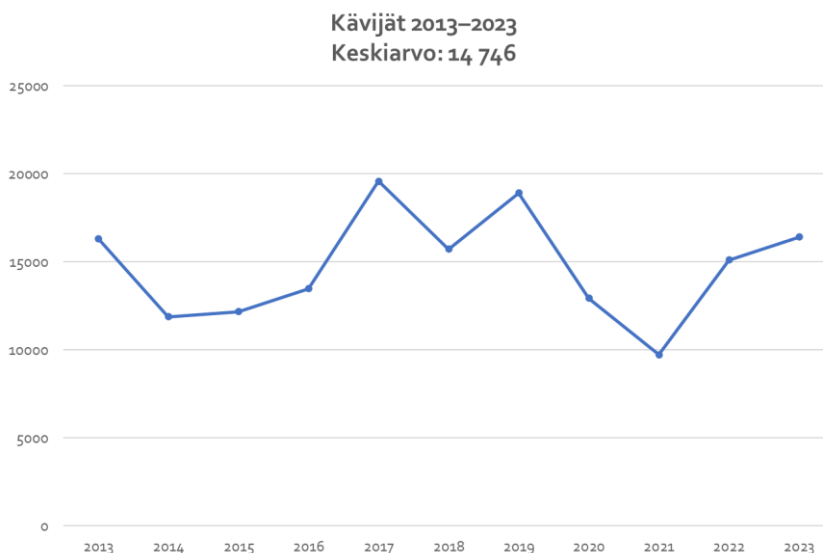
Korttelimuseo on tuottanut Kuopion keskusta-alueella pelattavia Seppo.io-mobiilipelejä, joiden avulla pääsee tutustumaan paikallisiin aiheisiin ja tapahtumiin niiden oikeassa ympäristössä. Korttelimuseon Seppo.io-oppimispelejä ovat mm. *Kuopio 1918*, *Kuopion kauppatorin historiakierros*, *Kuopio 1700-luvulta Suomen sodan aikaan* -peli, sekä *Minna Canthin Kuopio*. Opiskelijoille on tarjolla *Kuopio tutuksi* -kierros Kuopion tärkeistä paikoista. Tästä pelistä on suomen- ja englanninkielinen versio. Uusimmat pelit tuotettiin keväällä 2024 Juho Rissasen juhlavuoden kunniaksi ja ne sijoittuvat keskustaan sekä Linnanpellolle.

Museon vaikuttavuus

Museolla on kaksi selkeää sesonkiaikaa: kesälomakausi ja joulukausi. Perinteikkään joulunäyttelyn ansiosta joulukuu on yleensä vuoden toiseksi vilkkein kuukausi heinäkuun jälkeen. Lisäksi koulujen syys- ja talvilomaviikot sekä kevään luokkaretkiaika tuovat museoon tavallista enemmän kävijöitä. Hieman alle viidesosa museon kävijöistä on päiväkotij- ja kouluryhmiä tai toisen asteen ryhmiä. Nuorten tutustuttaminen Kuopion historiaan onkin tärkeä osa museon tehtävää ja kuten edellä mainittiin, Korttelimuseo on osa Kuopion Kulttuuripolkua, yksi 3.-luokkalaisten Museopolkukohteista.

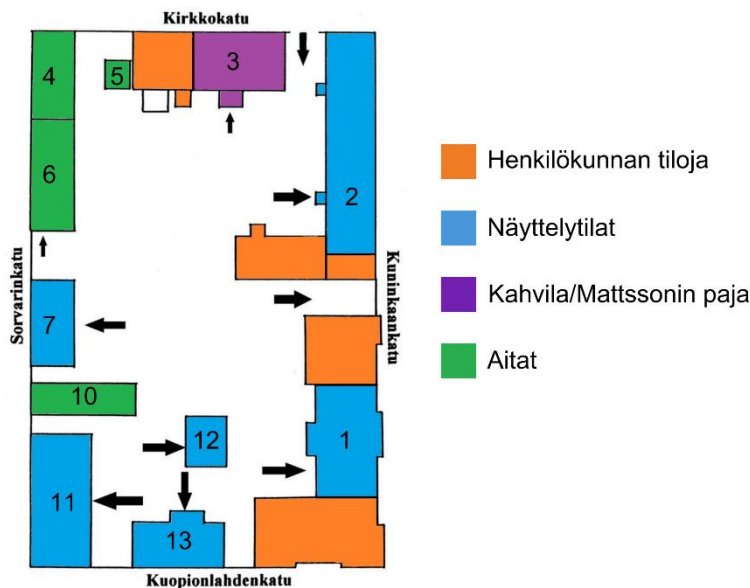
Yksinkertaistuksena voidaan sanoa Kuopion ulkopuolelta saapuvien turistien käyntien ajoittuvan kesäajalla, siinä missä paikallisten käynnit jakautuvat tasaisemmin ympäri vuoden vaihtuvien näyttelyiden, tapahtumien ja joulunäyttelyn houkuttelemana.

Korttelimuseossa on ollut viime vuosina kävijöitä vuodessa keskimäärin noin 15 tuhatta. Vuonna 2023 kävijöitä oli 16413. Opastuksille osallistui 3280 henkeä ja työpajoihin 525. Kävijämäärät ovat viime vuosina olleet jälleen kasvussa korona-ajan aiheuttaman romahduksen jälkeen.

Hankkeessa toteutettujen kyselyiden ja benchmarkkauksen perusteella museon vahvuuksia ovat sen vihreä pihapiiri, jonka kaltaista ei muualta Suomen museoista löydä, alueen ainutlaatuinen rauhallinen tunnelma keskellä kaupunkia, korttelin arvokkaiden vanhojen rakennusten muodostama kokonaisuus, jollaista muualla Kuopiossa ei ole, entisajan elämän ja esineiden sekä paikallisen historian esittely. Museon vahvuus on toisin sanoen yksittäisten seikkojen sijaan sen muodostama laaja kokonaisuus. Korttelimuseo esittelee kattavasti erilaisten yhteiskuntaluokkien elämää sisältäen samalla poikkeuksellisia ja ainutlaatuisia osuuksia kuten museoapteekin ja Minna Canthin salongin.

Kuopion korttelimuseolla on tärkeä rooli Kuopion historian esittelijänä ja säilyttäjänä. Museo tutustuttaa kävijän entisajan asumisen tapoihin, käsityöläisten menetelmiin ja elämään ympäristössä, jonka kaltaista ei muualla Kuopiossa ole säilynyt. Museon rakennukset itsessään ovat arvokas muisto pitkälti hävinneen puutalo-Kuopion ajoista. Museon pihapiiri tarjoaa paikallisille ainutlaatuisen mahdollisuuden virkistytymiselle keskellä kaupunkia viihtyisässä ympäristössä. Korttelimuseossa nuoret pääsevät tutustumaan juuriinsa, iäkkäät nostalgisoimaan mennyttä aikaa ja muualta tulleet tutustumaan paikallisiin oloihin. Maahanmuuttajille käynti Korttelimuseossa kertoo suomalaisen yhteiskunnan taustasta ja tarjoaa mahdollisuuden oppia suomea turvallisessa ympäristössä.

4.2 Kehittämistarve

Kuopion korttelimuseon palvelukonseptin kehittäminen on jäänyt odottamaan Kuopion kulttuurihistoriallisen museon henkilöstön työskentelytilaratkaisua. Viimeisen noin kymmenen vuoden ajan museon henkilökunnan työtilat olivat väistötiloissa Korttelimuseolla, koska aiemmissa työtiloissa oli sisäilmaongelma. Kuopion kaupunki vuokrasi vuonna 2023 Kuopion kulttuurihistorialliselle museolle ja Kuopion luonnontieteelliselle museolle asiakas-, työskentely- ja arkistotilat Kuopion Postitalosta. Henkilökunnan muuton seurauksena Kuopion korttelimuseosta on vapautunut tiloja, jotka voidaan uudistuksessa ottaa hyötykäyttöön museon palvelukonseptia vahvistavalla tavalla. Lisäksi kulttuurihistoriallisen museon konservointitilat ja konservaattoreiden työhuoneet siirtyvät Korttelimuseosta uuteen kokoelmakeskukseen tulevana vuosina, jolloin konservointitilat voidaan ottaa Korttelimuseon päivittäistä toimintaa edistävään käyttöön. Näiden tilojen käyttöönotto kannattaa tehdä suunnitelmallisesti, kokonaisuutta tarkastellen, jotta palvelukonseptia saadaan kehitettyä johdonmukaisesti.

Korttelimuseota on uudistettu ainoastaan harvakseltaan olemassaolonsa aikana ja edellisistä näyttelyuudistuksista on vierähtänyt toistakymmentä vuotta. Apteekkimuseo on viimeinen kortteliin siirretty rakennus, joka avattiin yleisölle vuonna 1992. Viimeisimmät näyttelysisältöjä uudistaneet toimenpiteet kohdistuivat juuri apteekkimuseoon. Vuosituhannen vaihteessa rakennettiin Pohjois-Savon apteekkitoimintaa ja kansanparannusta esittelevä osio ja vuonna 2012 lisättiin pieni lääkenäyttelyosio. Nykyinen vaihtuvien näyttelyiden rakennus (nro. 1) tuli museon käyttöön 1990-luvun puolivälissä ja mahdollisti vaihtuvien näyttelyiden toteuttamisen. Entisajan asumista esittelevät museokodit ovat puolestaan pysyneet pitkälti muuttumattomana museon perustamisesta lähtien – yli

neljän vuosikymmenen ajan. Hankkeen kyselyissä näkyy selvästi, miten näyttelyiden muuttumattomuus on yksi merkittävimmistä käyntejä vähentävistä tekijöistä.

Pysyvän sisällön ikä on itsessään museokäyntejä vähentävä tekijä, mutta näyttelysisällöt, esimerkiksi näyttelytekstit, eivät myöskään puhuttele nykypäivän kävijöitä samalla tavalla kuin museon avautuessa vuonna 1982. Ajan kuluminen on tehnyt tehtävänsä: ihmisten arki ja kiinnostuksen kohteet ovat muuttuneet. Niinpä käsityöammatit ja asuminen puutalo-Kuopiossa ovat entistä vieraampia ja vaativat enemmän selittämistä sekä havainnollistamista. Siinä missä vuonna 1982 museossa vierailleen nuoren isovanhemmat olivat saattaneet elää museon esittelemissä oloissa, ei vuonna 2024 nuorilla enää ole samanlaista kosketuspintaa museon teemoihin.

Myös museoalan menetelmät ovat muuttuneet tällä ajanjaksolla huomattavasti. Tiedon esittämisen tavat ovat kehittyneet ja monipuolistuneet. Nykyaikainen museokokemus koostuu monipuolisesta esittämistavoista, uuden teknologian luovasta käytöstä, puhuttelevasta ja kantaaottavasta sisällöstä, sekä yhä enemmän sisällön tuottamisesta yhdessä museokävijän kanssa. Museon asiantuntijuus on edelleen tärkeässä roolissa, mutta nykyisin kävijöiden ja yhteistyökumppaneiden osallistamisen rooli on korostunut. Tekeminen, kokeminen ja elämyksellisyys ovat samoin nousseet aiempaa huomattavampaan asemaan. Korttelimuseon täytyy pystyä uudistumaan pysyäkseen houkuttelevana, vaikuttavana ja ajankohtaisena. Museoiden pysyvät näyttelyt on tarkoitettu pitkäikäisiksi, vaan ei ikuisiksi. Neljä vuosikymmentä on hyvin korkea ikä näyttelylle kuin näyttelylle.

Tarkoituksenmukaisten tilojen puute on estänyt Korttelimuseon palvelukokonaisuuden kehittämistä. Esim. kahvilan, tapahtuma-, ja työpajatilan puute rajoittavat Korttelimuseon toimintamahdollisuuksia. Museoita ei enää mielletä paikoiksi, jotka sisältävät ainoastaan näyttelytiloja, vaan niiltä odotetaan monipuolisia oheispalveluita. Museokaupat ja -kahvilat ovat jo muodostuneet museokävijöiden mielessä itsestään selviksi palveluiksi, siinä missä museoiden työpaja-, oleskelu- ja esiintymistilat ovat puolestaan yleistyneet. Museokäynniltä odotetaan entistä kokonaisvaltaisempaa kokemusta. Tilojen puute rajoittaa tapahtumien järjestämistä Korttelimuseossa etenkin talvella, jolloin museon piha-aluetta ei voida hyödyntää niin laajasti kuin kesällä.

Tällä hetkellä Korttelimuseosta puuttuu tila, jossa voitaisiin esitellä Kuopion historiaa, esim. vaihtuvien, mutta varsinaisia vaihtuvia näyttelyitä pidempään esillä olevien sisältöjen avulla. Tällainen sisältö johdattelisi kävijää Kuopion historiaan sekä museon aiheisiin ja toisaalta mahdollistaisi museokoteja laajemman ja vaihtelevamman eri teemojen esittelyn. Tällä tavalla museossa voitaisiin nostaa esille esim. avata tiettyjen käsityöammattien sisältöä tarkemmin, esitellä rakennusperintöä kattavammin, tai kertoa paikallisten elämäntarinoita. Aiemmin Korttelimuseossa on ollut esim. Kuopiota vanhojen kuvien keinoin esittelevä osio (rak. 1).

Vuosien mittaan kehitettyjen palvelutuotteiden, esimerkiksi opastusten, työpajojen ja -näytösten, sekä tapahtumien, avulla voidaan paikata näyttelyuudistusten ja kokonaiskonseptin päivittämisen puutetta, mutta vain tiettyyn pisteeseen saakka ja niidenkin toteuttamiseen tarvitaan henkilöstöresursseja, jotka ovat nykyisellään vähissä. Olemassa olevat oheistuotteet vaativat lisäksi päivittämistä ja uusia tuotteita täytyy suunnitella säännöllisesti, jotta valikoima säilyy houkuttelevana. Sisältöjen pysyessä muuttumattomana niiden houkuttelevuus vähenee ajan kuluessa vääjäämättömästi. Tapahtuma- ja opastustuotteiden uusiminen on siis ajankohtaista ja uudistukseen tulee osoittaa resursseja.

Etenkin lasten sisältöjä ja toiminnallisuutta Korttelimuseossa on nykyisellään hyvin vähän. Samoin osallisuutta edistäviä toteutuksia museossa voisi olla enemmän. Käyntikokemus on jokseenkin passiivinen: katseltavaa riittää, mutta tekemistä ja kokeilemista on varsin vähän.

Laadukkaat museot ovat merkittävä vetovoimatekijä. Museoiden palveluille ja museoiden tarjoamalle tutkitulle ja luotettavalle tiedolle on nykyään valtava kysyntä. Niiden laadukkaat ja ajankohtaiset sisällöt kiinnostavat asiakkaita. Vuonna 2023 Suomen ammatillisesti hoidetut museot keräsivät kaikkien aikojen ennätysmäärän näyttelykävijöitä, noin 8,7 miljoonaa kävijää. Valtakunnallisesti museokäynnit ovat kasvaneet kymmenessä vuodessa yli 60 prosenttia. Koronapandemia hyydytti kasvun väliaikaisesti rajoitusten romahduttaessa museokäynnit pariksi vuodeksi, mutta jo 2023 ylitettiin edellinen, vuoden 2019 kävijäennätys yli miljoonalla käynnillä (www.museovirasto.fi/fi/ajankohtaista/suomen-museoissa-kaikkien-aikojen-ennatys-vuonna-2023-tilastoitiin-yli-8-7-miljoonaa-kayntia).

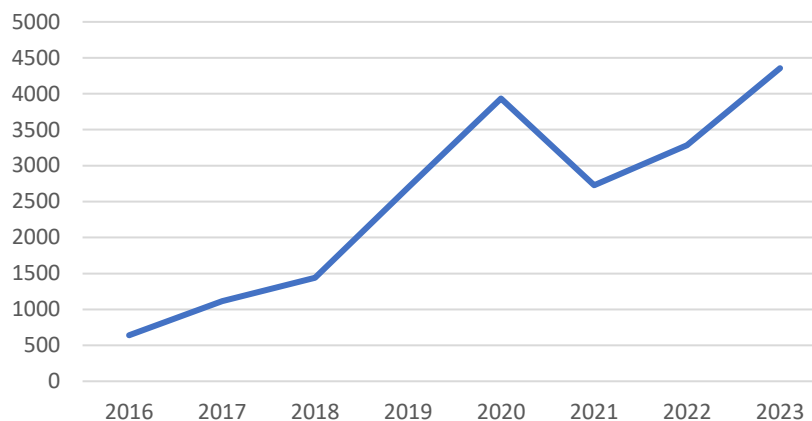
Kiinnostus museoita kohtaan näkyy myös paikallisesti. Kuopion kaupungin museoissa vuosi 2023 oli ennätyksellisen vilkas, kohteissa vieraili yhteensä yli 129 000 asiakasta. Korttelimuseon osuus tuosta määrästä oli 16 413 näyttelykävijää. Vuonna 2024 J. V. Snellmanin kotimuseossa saavutettiin puolestaan yksittäisen päivän kävijäennätys, kun 12.5. Snellmanin päivänä museossa vieraili huimat 1201 henkeä, kun yleensä tapahtuma kerää 200–500 kävijää. Taiteiden yössä 2024 kaupungin museoissa vieraili yhteensä noin 8000 henkeä, joista 1233 Kuopion korttelimuseossa.

Kasvava kiinnostus nykyaikaisia museoita kohtaan on nähtävissä Kuopion museolla. Kuopion kaupunki on panostanut voimakkaasti Kuopion museoon, joka on yksi kolmesta Kuopion kulttuurihistoriallisen museon kohteesta. Olemassa olevat tilat peruskorjattiin, perusnäyttelyt uudistettiin ja rakennettiin uudisrakennus, johon sijoitettiin uusi vaihtuvien näyttelyiden tila, oppimistila, monitoimitila, asiakaspalvelutilat, museokauppa, kahvila sekä teknisiä tiloja ja toimistotiloja. Kuopion museon uudistus on kasvattanut kävijämääriä valtavasti. Ennen uudistusta vuonna 2017 Kuopion museolla oli näyttelykävijöitä 34 872 ja vuoden 2023 kävijäluku oli 81 349. Myös toimintaan osallistuneiden määrä on kasvanut merkittävästi ja uudet tilat ovat mahdollistaneet tapahtumatoiminnan merkittävän kasvun ja monipuolistumisen. Esim. opastuksille osallistuneiden määrä on noussut 2071:stä 5620:een ja maksullisten varattujen opastusten määrä on kasvanut 27:stä 147:ään. Museon monitoimitila on mahdollistanut yhteistyökumppanien kanssa tuotettuja yhteistapahtumia ja tilassa on järjestetty myös esim. juhlatilaisuuksia ja museon omia tapahtumia, kuten luentoja ja museovartteja. Oppimistilassa ja aulatiloiissa on voitu järjestää työpajoja tavalla, joka ei ollut Kuopion museossa mahdollista ennen uudistusta. Tulot ovat noin kolminkertaistuneet verrattuna ennen remonttia oleviin tuloihin. Uudistuksella on siis kaiken kaikkiaan ollut merkittävän positiivinen vaikutus Kuopion museon toimintaan.

Museoissa käymisen merkitys ajanviettotapana on siis huomattavassa nousussa, mutta toisaalta houkuttelevan museotoiminnan järjestäminen vaatii aktiivista kehittämistä ja uudistumista. Museokävijät ovat laatutietoisia, eikä mikä tahansa sisältö houkuttele museokäynnille. Museot kilpailevat ihmisten vapaa-ajasta monien muiden ajanviettotapojen kanssa.

Vuonna 2015 lanseerattu Museokortti-järjestelmä on eittämättä kasvattanut museoiden valtakunnallisia käyntimääriä, etenkin toistuvien käyntien määriä, sillä Museokortilla on mahdollista vierailla museokohteissa rajattomasti yhdellä vuosimaksulla. Korttelimuseon Museokortti-kävijät ovat seitsenkertaistuneet käyttöönottovuodesta 2016 vuoteen 2023. Museoilla on entistä suurempi tarve luoda sisältöjä, jotka houkuttelevat käymään museossa kerta toisensa jälkeen. Korttelimuseota ei ole alun perin suunniteltu tällaisen toistuvia käyntejä painottavan ajattelumallin mukaisesti. Uudet sisällöt, aktiivinen tapahtumatoiminta, lisääntynyt vaihtuvuus ja monipuolistunut käyntikokemus palveluineen lisääisivät syitä käydä museossa toistuvasti.

Kuopion korttelimuseon Museokorttikävijät

Museon näkyvyydessä olisi muutoinkin parantamisen varaa. Markkinointiin ja viestintää ei ole ollut osoitettavissa tarpeeksi resursseja, vaan kukin työntekijä on viestinyt oman työnsä ohella siten, miten on ehtinyt. Museon markkinointi ja viestintä ovat olleet riippuvaisia kulloisestakin työtilanteesta ja täten epävakaa pohjalla, mikä on valitettavaa, sillä viestinnän vaikuttavuus perustuu nimenomaan tasaisesti jatkuvaan sisällöntuotantoon.

Esim. hankkeen kyselyiden vastaajat kaipaavat jatkuvaa muistuttelua museon sisällöistä. Ei riitä, että museossa tuotetaan laadukkaita sisältöjä, vaan niistä täytyy pystyä viestimään tavalla, joka tavoittaa potentiaaliset asiakkaat. Museon pysyminen pitkään melko muuttumattomana korostaa näkyvyysongelmaa, sillä juuri uudet sisällöt herättävät yleisön mielenkiinnon. Museo ei myöskään näy tarpeeksi kaupunkiympäristössä, joten satunnaiset turistit eivät välttämättä löydä kohdetta, koska museo on hieman syrjässä torilta ja pääkulkureiteiltä katsoen, vaikka se sijaitseekin kaupungin keskustassa.

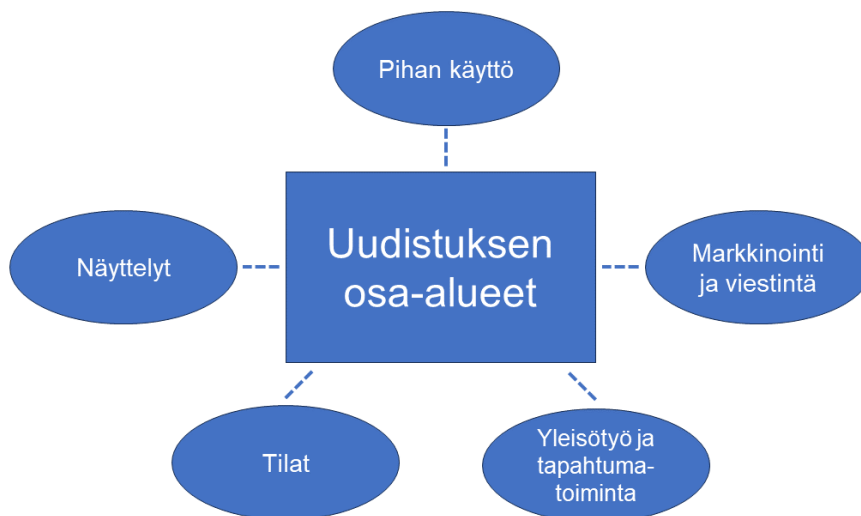
Kulttuurihistoriallisen museon henkilökunnan työaika jakautuu usean museokohteen näyttelyiden toteutukseen, esine- ja valokuvakokoelmien ja arkiston hoitoon, alueelliseen vastuumuseotyöhön, sekä kulttuuriympäristötyöhön. Korttelimuseolle ei ole pystytty määrittämään vastuuhenkilöä, joka voisi käyttää työaikansa yksinomaan Korttelimuseon toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen. Yleisötyöhenkilökunnan työpanos puolestaan kohdistuu tällä hetkellä niukoista henkilöstöresursseista johtuen entistä enemmän kohteen aukipitoon pedagogisen toiminnan suunnittelun sijaan. Molemmilla puolilla tarvitaan lisää henkilöstöä toiminnan kehittämiseksi.

Kuopion korttelimuseon tilat ja palvelut kaipaavat kipeästi päivittämistä nykypäivän tarpeita vastaaviksi. Uudistuksessa voidaan ottaa vapautuneita tiloja museon palvelukokonaisuutta tukevaan käyttöön tavalla, joka paikkaa nykyisiä puutteita. Museon pysyvä näyttelysisältö kaipaava uudistusta ja vaihtuvuutta, jotta se olisi nykypäivän museokävijöitä houkuttelevaa. Museoon tarvitaan lisää lasten sisältöjä, toiminnallisuutta ja aistien aktivointia. Henkilöstöresursseja tarvitaan lisää, jotta museon palvelukokonaisuutta voidaan kehittää ja tapahtumatoimintaa aktivoida. Uusilla ja päivitettyillä tiloilla ja toiminnoilla saavutetaan lisää kävijöitä, tuloja ja vaikuttavuutta.

5. KONSEPTIUUDISTUKSEN OSA-ALUEET

Tässä osiossa esitellään mahdollisia toimenpiteitä, joita Korttelimuseon palvelukokonaisuuden kehittämiseksi voidaan tehdä. Alla tarkastellaan laajasti näyttelyitä, tiloja, pedagogisia palveluita, tapahtumia, pihan käyttöä, markkinointia ja viestintään, sekä museon muita sisältöjä. Toteuttavan uudistuksen kokonaislaajuus ja sisältö tarkentuvat

uudistuksen edetessä hankesuunnitteluvaiheeseen, mutta alla olevan kaavion viisi osa-alueella on joka tapauksessa syytä ottaa huomioon kokonaisuutta suunniteltaessa.

5.1 Näyttelyuudistus

Pysyvä näyttely

Näyttelytekstien uudistaminen ja tietosisällön näkökulmien, painopisteiden sekä tiedon esittämisen välineiden uudelleenarviointi ovat pysyvän näyttelyn uudistuksen vähimmäistavoitteita. Pysyvän näyttelyn perusidea totutun toimivine ydinteemoineen säilytetään, eli eri sosiaaliluokkien elämää puutalo-Kuopiossa esitellään edelleen kattavasti.

Museon pysyvään osioon on tarpeellista tehdä perusteellinen näyttelyuudistus, jossa muokataan nykyisiä näyttelysisältöjä ja mm. lisätään uusi aikakerrostuma, esim. 1960–1970-luvun puukaupunkikoti tai korttelialueen käräjähistoriaa uudella tavalla esittelevä käräjätupänäyttely. Uudistuksessa lisätään tarinallisuutta ja nostetaan esiin tavallisten ihmisten elämäntarinoita ja arkielämän kulun esittelyä. Tämä syventää käyntikokemusta ja tarjoaa samaistumispintaa, joka tekee sisällöt helpommin lähestyttävimmiksi. tarinat voivat liittyä esim. Korttelimuseon rakennuksissa eläneisiin henkilöihin tai näyttelyissä esiteltävien ammattikuntien edustajiin. Myös lasten elämää puutalokorttelissa voitaisiin esitellä aiempaa enemmän, koska sen avulla voitaisiin luoda päiväkot- ja kouluikäisiä kiinnostavaa vertailua nykypäivän lasten elämään. Tarinallisuudella ja arkielämän tarkemmalla esittelyllä on kyselyiden perusteella selkeästi tilausta.

Kirjailija Minna Canthia esitellään tällä hetkellä Korttelimuseossa hänelle omistetun salongin sekä tapahtumien, kuten Minna Canthin päivän ja ajoittain järjestettävien Minna Canthin Kuopio -kävelykierrosten, sekä lainattavien materiaalien kautta. Lisäksi Canthin lausahduksia on tuoteistettu museokauppaan esim. paitojen, postikorttien ja magneettien muodossa. Uudistuksessa Canthia voidaan nostaa aiempaa vahvemmin esiin kuopiolaisena merkkihenkilönä sekä tasa-arvon ja kansalaisvaikuttamisen edelläkävijänä. Canthille ei ole perustettu omaa museota, joten hänen muistamisensa ja perintönsä esittely on tärkeä osa Korttelimuseon toimintaa. Kulttuurihistoriallisen museon kokoelmissa olevaa Canthin esineistöä voitaisiin asettaa näytteille enemmän, jos käytettävissä olisi olosuhteiltaan sopiva tila vitriineineen (ks. johdantonäyttely). Tällöin voidaan harkita vaihtelevan Canth-esineistön esittelemistä museossa. Jos museoon lisätään tapahtumatila, voitaisiin Canthiin liittyen pitää esim. hänen teoksiaan käsitteleviä lukupiirejä (mahdollisesti yhteistyössä kaupunginkirjaston

kanssa), esityksiä tai ns. elävä äänikirja -toteutusta. Minna Canthin salonki on yksi museon ainutlaatuisista vetonauloista ja Canthin kirjallinen perintö on aiheena valtakunnallisesti merkittävä, joten Canthiin liittyviä teemoja kannattaa hyödyntää enemmän museon tuotteissa, palveluissa, sekä markkinoinnissa ja viestinnässä.

Näyttelysisällön muutosten lisäksi tarkastellaan keinoja lisätä museokotien immersivisyyttä rekvisiittaa lisäämällä ja aisteja aktivoimalla, esim. äänimaisemia, valaistusta tai hajuja käyttämällä. Tavoitteena on saada museokodit vaikuttamaan nykyistä asutummilta. Aistien käyttö voidaan huomioida myös toimintapisteillä, jossa kävijät pääsevät kokeilemaan käsityömenetelmiä tai entisajan arkisia kotiesineitä. Pisteet voidaan sijoittaa museokoteihin tai uusiin tiloihin, esim. oppimistilan yhteyteen. Nämä toimet lisäävät museokäynnin monipuolisuutta ja parantavat kokemuksen immersivisyyttä.

Pysyvien näyttelyiden uudistus kannattaa suunnitella kerrokselliseksi, siten että tietoa on tarjolla monella eri syvyystasolla, jotta museoon voi tutustua mielekkäästi usealla eri tasolla: pintaraapaisuna tilat nopeasti silmäillen tai vaihtoehtoisesti syvällisesti tuntikausia kestävässä tutkimusmatkana. Tavoitteeseen päästään mm. omatoimisia kierroksia ja lainattavia materiaaleja kehittämällä. Tiedon etsittämisessä voidaan hyödyntää tiloihin soveltuvaa tekniikkaa, mutta museokotien tunnelma on syytä säilyttää, eli kokonaisuuden rikkovaa tekniikka tai suuria esittelyplansseja on syytä välttää. Verkossa omalla älylaitteella esim. QR-koodien kautta käytettävä lisätieto edistää tiedon monipuolista esittämistä.

Näyttelyihin voidaan upottaa korjausrakentamisen ja rakennusperinnön sisältöjä, jotka eivät nykyisellään erityisesti näy museon sisällöissä, vaikka nämä aiheet ovatkin vahvasti osa puutalokorttelimuseon perustamisidea, onhan Korttelimuseon tavoitteena säilyttää pala puutalo-Kuopiota sekä välittää tietoa korjausrakentamisesta ja rakennusperinnöstä. Rakennukset kertovat näistä teemoista jo pelkällä olemassaolollaan, mutta näyttelyihin voidaan myös sisällyttää osioita, jotka avaavat korjausmenetelmiä ja -periaatteita. Pysyvään näyttelyyn voidaan sisällyttää esim. pieni käsikirjasto ja lukutila, jossa kävijät voivat perehtyä korjausrakentamisen ja rakennusperinnön teemoihin.

Lukutilan lisäksi pysyvään näyttelyyn on mahdollista lisätä oleskelu- tai työskentelytilaa, jossa kävijät voivat levähtää tai perehtyä museon sisältöihin.

Johdantonäyttely

Uutena sisältönä museon pysyvään osaan voidaan rakentaa niin sanottu johdantonäyttely, jossa esitellään museon teemoja, sekä alueen ja museon historiaa uutta teknologiaa hyödyntäen. Johdantonäyttelyssä voidaan käyttää teknologiaa (av-esitykset, selailtavat näytöt, VR-lasit), jota ei ole tarkoituksenmukaista tuoda museokoteihin ja sen avulla voidaan hyödyntää erilaisia materiaaleja, kuten valokuvia, karttoja tai videoita. Samalla sekä säilytetään museokotien tunnelma että pystytään esittämään tietoa monikanavaisesti tavalla, joka puhuttelee aiempaa laajempaa yleisöä.

Tekniikan käytön keskittäminen pääasiassa yhteen tilaan helpottaa myös päivitettävyyttä teknologian kehittyessä: johdantonäyttelyyn keskitetyn tekniikan vaihto on helpompaa ja taloudellisempaa kuin eri rakennuksiin pysyvässä näyttelyssä hajautetun ja museokoteihin upotetun tekniikan, mikä mahdollistaa muutokset ja uuden sisällön joustavan vaihtamisen tulevaisuudessa. Sisältöjä voidaan myös vaihtaa vaivattomammin kuin museokodeissa, jolloin johdantonäyttely voi toimia ikään kuin pitkäkestoisena paikallisia aiheita esittelevänä vaihtuvana näyttelynä.

Johdantonäyttelyssä voidaan esitellä monia eri teemoja, mutta etenkin Kuopion historia, museon historia ja rakennettu kulttuuriperintö ovat sellaisia, joita näyttelytilan avulla saadaan käsiteltyä syvällisesti ja laaja-alaisesti. Museotyön merkitystä ja menetelmiä pystytään

tuomaan kävijöiden tietoisuuteen johdantonäyttelyn avulla. Täten tarjotaan uusi oppimisen kanava ja perustellaan museoiden yhteiskunnallista merkitystä. Alueen esittelyllä parannetaan kävijän ymmärrystä alueen merkittävydestä sekä museotoiminnan periaatteista ja tavoitteista.

Vaihtuvat näyttelyt

Vaihtuvia näyttelyitä järjestetään jatkossakin. Näyttelyt voivat olla omatuotantoisia, ulkopuolisten toimijoiden kanssa yhteistyössä tehtyjä tai lainanäyttelyitä. Yhteistyötä voitaisiin tehdä enemmän myös museokeskuksen sisällä esim. luonnontieteellisen museon kanssa. Näyttelyiden esilläoloaikaa pidennetään, jotta niiden potentiaali saadaan hyödynnettyä parhaalla mahdollisella tavalla suunnitelmallisen oheistoiminnan ja osuvan markkinoinnin avulla. Nykyisen 2–3 vuosittaisen näyttelyn sijaan näyttelyitä voisi olla vuodessa 1–2. Näyttelyiden suunnitteluun ja rakentamiseen käytettävät resurssit saadaan näin myös keskitettyä paremmin ja näyttelyiden laadukkuus pystytään takaamaan. Myös oheistoiminnan suunnittelun resurssit ja markkinointiresurssit tulevat käytetyksi taloudellisemmin, kun ne kohdentuvat näyttelyssä pidemmälle aikavälille sen sijaa, että ne jakautuisivat useamman näyttelyn kesken. Vaihtuvista näyttelyistä viestintää tehostetaan, jotta kohderyhmät saavutetaan entistä paremmin.

Vaihtuvien näyttelyiden tilan laajuutta ja tilan mahdollista jakamista pienempiin osioihin tarkastellaan. Pienemmät osiot mahdollistaisivat näyttelyiden vaihdon jaksottamisen ja tarvittaessa tiettyjen osioiden väliaikaisen käytön muihin tarkoituksiin.

Vaihtuvien näyttelyiden jatkuminen on tärkeää museon kiinnostavuuden kannalta. Hankkeen kyselyissä asiakkaat mainitsevat kiinnostavat näyttelyt tärkeänä motivaattorina museovierailulle ja asiakastoiveissa vaihtuvat näyttelyt ovat selvästi erottuva toive. Museon viime vuosien vaihtuvat näyttelyt ovat olleet pidettyjä ja osoittaneet hyvin suunniteltujen ja toteutettujen näyttelyiden merkittävyyden.

Vaihtuvat näyttelyt lisäävät myös medianäkyvyyttä. Etenkin nykyisessä tilanteessa, jossa museon perusnäyttely on pysynyt pitkään muuttumattomana, on museon vaikea ylittää uutiskynnyks ilman uusia sisältöjä, siinä missä esim. vaihtuvat näyttelyt voivat herättää merkittävää huomiota.

Näyttelyiden ja niiden oheisohjelman suunnittelu ja toteuttaminen vaativat asianmukaisia henkilöstöresursseja ja riittävän näyttelybudjetin. Vaihtuvia näyttelyitä varten tarvitaan näyttelyiden valmistelutila sekä säilytystilaa näyttelyvälineille, kuten AV-tekniikalle. Lisäksi museossa tulee olla esineiden vastaanotto- ja käsittelytila, jota voidaan tarvittaessa käyttää myös pysyvän näyttelyn esineistön huoltoon.

Omatuotantoisten vaihtuvien näyttelyiden kohdalla selvitetään mahdollisuutta muokata niistä esilläoloajan jälkeen lainattavia kiertonäyttelyitä tai verkkonäyttelyitä, jotka edistäisivät osaltaan museotoiminnan alueellista vaikuttavuutta Pohjois-Savossa. Kierto- ja verkkonäyttelyt edistävät saavutettavuutta ja sitoutuvat kulttuurihistoriallisen museon tehtävään alueellisena vastuumuseona.

Vuosittainen pysyvä näyttelyyn sijoittuva joulunäyttely jatkuu tulevaisuudessakin, sillä se on havaittu toimivaksi tavaksi lisätä vaihtuvuutta museon sisältöihin. Niinpä joulunäyttelyn mallin mukaisesti voidaan laatia muita vuodenkiertoon liittyviä vaihtuvia kokonaisuuksia, esim. pääsiäinen ja juhannus, jotka voidaan väliaikaisesti lisätä museoon tuomaan piristävää vaihtuvuutta suhteellisen pienellä panostuksella. Uudet ns. kausinäyttelykokonaisuudet voidaan suunnitella jaksotetusti useamman vuoden aikajänteellä siten, että joka vuosi valmistuu yksi uusi kokonaisuus, jota voidaan sen jälkeen toistaa samanlaisena.

5.2 Korjausrakentaminen ja rakennusperintö

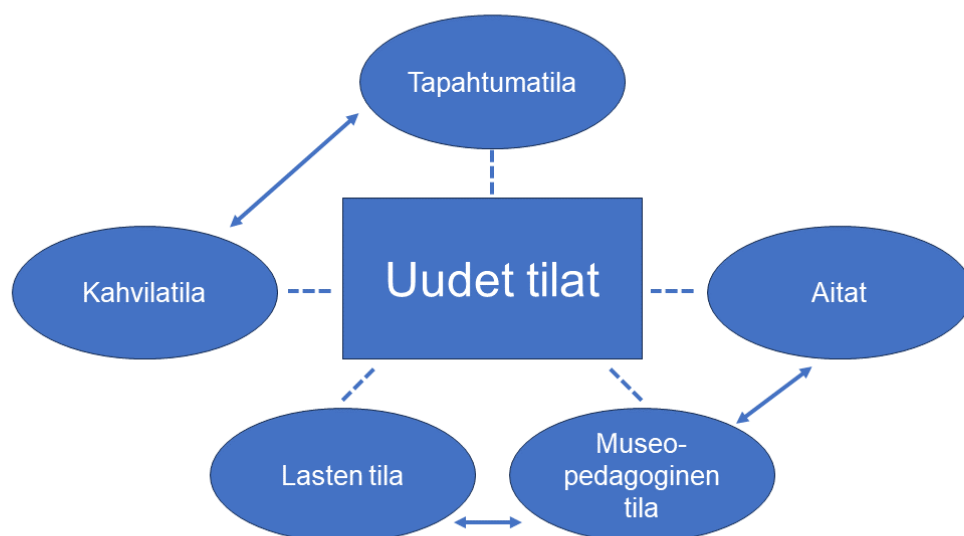
Rakennusperinnön ja korjausrakentamisen teemaa korostetaan nykyisestä. Teemakokonaisuudessa kulttuuriympäristötyötä ja kestäväää kehitystä esitellään laajasti. Rakennuksissa tehtäviin korjaus- ja huoltotoimenpiteisiin kiinnitetään nykyistä enemmän huomiota. Korjaus- ja huoltotoimenpiteille hankitaan lisää näkyvyyttä. Korjaus- ja huoltotöitä suunnitellaan yhdessä Tilapalveluiden kanssa, ja toteutustyötä esitellään esimerkiksi sosiaalisessa mediassa.

Rakennusperintöä ja korjausrakentamista varten varataan Korttelimuseosta erillinen tila, jossa museokävijät voivat tutustua erilaisiin rakennetun kulttuuriympäristön aineistoihin. Rakennusperinnöstä ja korjausrakentamisesta kiinnostuneille toteutetaan käsikirjasto, jossa museokävijät voivat tutustua alan kirjallisuuteen. Rakentamismenetelmiä esitellään havainnekuvoin ja -videoin. Teemanäyttelyyn lisätään havainnollistavia, ikään kuin keskeneräisiä korjaustöitä, kuten ikkunoita ja ovia. Kokonaisuutta suunnitellaan yhdessä mahdollisten yhteistyökumppaneiden kanssa.

Ehkä tärkeimpänä kuitenkin Korttelimuseota kehitetään kulttuuriperinnön tapahtumapaikkana, jossa voidaan tarvittaessa pitää asiantuntijaluentoja, teemapäiviä, opastuksia sekä työpajoja.

5.3 Tilat

Muusta käytöstä vapautuneet tai vajaakäytöllä olleet tilat korjataan asianmukaiseen kuntoon ja otetaan käyttöön Korttelimuseon konseptia tukevalla tavalla. Muokatut tilat mahdollistavat uusia toimintoja ja palveluita, jotka nostavat museon profiilia. Tavoitteena on tehdä uusista tiloista mahdollisimman esteettömiä, eli ne sijoittuvat pääasiassa rakennuksiin 1, 2 ja 3, joiden esteettömyyttä pystytään parantamaan. Esteettömyydellä edistetään yhdenvertaisuutta. Tilamuutosten yhteydessä pyritään edistämään käytettävyyttä museon aukioloajoista riippumatta. Tiloista tehdään muokattavia ja monikäyttöisiä. Alla esitellyjä toimintoja voidaan tarvittaessa yhdistellä samoihin tiloihin käytettävissä olevan tilan mukaan. Tilojen tarkempi sijoittelu Korttelimuseon rakennuksiin tehdään hankesuunnitteluvaiheessa.

Kahvila

Korttelimuseon niin hankkeen kyselyissä, kuin aiemmin saadussa palautteessa yleisin asiakastoive on kahvilan paluu museon pihapiiriin. Asiakaskyselyissä kahvila nousee esiin toivotuimpana palveluna ja toisaalta sen puute käyntejä merkittävästi vähentävänä seikkana. Museokahvila täydentää käyntikokemusta tarjoten mahdollisuuden virkistäytymiselle museoon tutustumisen yhteydessä. Viihtyisä museokahvila on vetovoimatekijä, joka houkuttelee pistäytymään museossa ja toisaalta edistää museon tunnettuutta. Aktiivinen kahvila tuo museolle näkyvyyttä ja tunnettuutta. Kahvilatoiminnasta saadaan, sopimuksesta riippuen, vuokratuloja ja osuus myyntituloista.

Korttelimuseoon on syytä suunnitella tarkoituksenmukaiset ja toimivat kahvilatilat, jotka mahdollistavat kannattavan kahvilatoiminnan järjestämisen ja tukevat museon omaa toimintaa. Kahvilatilojen tulee olla esteettömät ja kulku tiloihin on järjestettävä siten, että kahvila voi järjestää toimintaa museon aukioloajoista riippumatta, eli kahvilalla on oma sisäänkäyntinsä.

Kahvilatilojen yhteyteen voidaan sijoittaa monitoiminen tapahtumatila, jota voidaan käyttää mm. kokousten, juhlien ja yleisötilaisuuksien järjestämiseen. Tapahtumatilaa voidaan käyttää museon omien tapahtumien järjestämiseen sekä kahvilayrittäjän omiin tilaisuuksiin, jotka ovat yrittäjälle tärkeä osa liiketoimintaa. Tila voidaan myös vuokrata ulkopuolisten käyttöön, jolloin saadaan vuokratuloja. Tapahtumatilan läheisyydessä sijaitsevat kahvilapalvelut mahdollistavat tarjoilujen järjestämisen tapahtumiin, tehden tapahtumista houkuttelevampia.

Tapahtumatila

Korttelimuseolla ei tällä hetkellä ole sisätilaa, jossa voitaisiin järjestää museon tapahtumia, kuten yleisöluentoja, työnäytöksiä tai musiikki- ja teatteriesityksiä. Tapahtumatila vahvistaa kahvilan toimintamahdollisuuksia ja tarjoaa museolle mahdollisuuden monipuoliseen ympärivuotiseen tapahtumatoimintaan sääolosuhteista riippumatta, mikä edistää myös yhteistyökumppaneiden kanssa tehtyjen tapahtumien järjestämistä. Sisätilan puutteesta johtuen tapahtumatoiminta on nykyisellään vahvasti kesäpainotteista, vaikka juuri talviaikaan oheistoimintaa tarvittaisiin houkuttelemaan museokäynnille paikallisia, joille museo on todennäköisemmin entuudestaan tuttu.

Nykytilanteessa kaikki potentiaaliset yhteistyökumppanit eivät pysty toimimaan museossa, koska tapahtumatilaa on tarjolla pääasiassa ulkona. Esimerkkinä voidaan mainita kaupunginorkesteri, jonka täytyy pääasiassa esiintyä sisätiloissa soittimien olosuhdevaatimusten takia. Esitykset, kuten pienet (nukke)teatteriesitykset, puolestaan joutuivat nykyisin toimimaan säävarauksella, mikä eittämättä vaikuttaa katsojamääriin. Käytännöllinen tapahtumatilaa lisää varmuutta maksullisten tapahtumien järjestämiseen. Aktiivinen tapahtumatoiminta elävöittää museoaluetta, houkuttelee museokäynnille ja parantaa tunnettuutta luoden positiivista näkyvyyttä. Erilaisen ja moninaisen tapahtumatoiminnan järjestäminen on yksi selvimmin erottuvista asiakastoiveista.

Tapahtumatilan tulee olla esteetön ja käytettävissä museon aukioloaikojen ulkopuolella, siksi se kannattaa sijoittaa kahvilatilan yhteyteen. Tilan monitoimisuuden kannalta muokattavuus on tärkeää, joten tilan täytyy olla kahvilan pääasiallisesta asiakastilasta erillinen ja riittävän avara. Kalustuksen tulee olla monenlaiseen toimintaan mukautuva. Tapahtumatila ei kuitenkaan kilpaile koolla, vaan tunnelmalla: tilan valttina on historiallinen ja viehättävä miljöö.

Tapahtumatilan ja kahvilan muodostama kokonaisuus mahdollistaa palveluiden entistä laajemman paketoinnin kokous- ja tyhy-pakettien muodossa: yritykselle tai yhdistykselle voidaan tarjota opastus museon näyttelyihin kokouksen tai muun kokoontumisen yhteydessä. Yksityishenkilöille tilaa voidaan myydä tilaisuuksien järjestämiseen tai muotoilla museon tarjoamia paketteja, kuten lasten syntymäpäiväjuhlia. Museon entisessä kahvilassa on menneinä vuosikymmeninä järjestetty mm. kastetilaisuuksia, rippijuhlia, muistotilaisuuksia ja jopa hääjuhlia.

Oppimistila

Korttelimuseon työpaja- ja ryhmäoppimistoiminta on ollut viime aikoina rajallista sopiva tilan puuttuessa. Viimeisen kymmenen vuoden aikana käytössä on ollut pelkästään sähkötön ja lämmityksetön aitta, jonka käyttö on mahdollista ainoastaan kesällä. Sisätiloihin sijoitetun oppimistilan lisääminen mahdollistaa monipuolisen työpajatoiminnan, jonka avulla sekä ryhmät että yksittäiskävijät voivat syventää ymmärrystään historiasta tekemisen kautta.

Oppimistilaa voidaan käyttää varsinkin päiväkotit- ja kouluryhmien, sekä tyhy-ryhmien kanssa. Etenkin opettajat toivovat museolta museokohteessa vierailun yhteydessä hyödynnettäviä sisältöjä täydentämään museovierailua. Oppimistila tukee tätä tarvetta. Tilassa voidaan järjestää ryhmille työpajoja tai muuta museon henkilökunnan ohjaamaa toimintaa. Tilaa voidaan käyttää myös kouluryhmien omien tehtävien tekemiseen opettajan ohjaamana.

Toimiva oppimistila monipuolistaa museon palveluita ja aktivoi yhdistystoimijoita yhteistyöhön. Tilan varustelusta ja sijoittelusta riippuen se voisi myös olla vuokrattavissa ulkoisille toimijoille, tuoden näin vuokratuloja. Lisäksi tila tarjoaa mahdollisuuden uusille avauksille, kuten ulkoisten toimijoiden kanssa yhteistyössä tehtävälle kurssitoiminnalle, esim. paikallisten käsityötoimijoiden kanssa.

Oppimistilaan tai sen läheisyyteen tulee sijoittaa tarvittavasti säilytystilaa tarvittaville materiaaleille sekä ns. kuraeteinen, johon varsinkin päiväkotit- ja kouluryhmät voivat riisua ulkovaatteensa ja johon kouluryhmät jättää reppunsa.

Lasten tila ja toiminnallinen aistitila

Lapsiperheet muodostavat huomattavan osan Korttelimuseon kävijäkunnasta, mutta museossa on nykyisellään vain vähän lapsille suunnattua sisältöä. Opastuksia järjestetään koulu- ja päiväkotiryhmille, mutta muille kävijöille on tarjolla ainoastaan pihapelejä ja lasten karttoja, sekä vaihtuvaa tekemistä teemaviikoilla (esim. syys- ja talviloma) ja vaihtuviin näyttelyihin liittyen. Kun Korttelimuseossa vielä oli työpajatila, voitiin museossa järjestää lapsille suunnattuja pajoja.

Lapset on syytä huomioida aiempaa laajemmin sekä tiloissa että sisällöissä. Erityisesti on syytä huomioida monimuotoiset oppimistavat, eli verbaalisen opastuksen lisäksi tekeminen ja kokeileminen ovat tärkeässä roolissa. Lasten tila, jossa kävijät saavat koskea esineisiin ja kokeilla niiden käyttöä, laajentaa käyntikokemusta merkittävästi ja kasvattaa nuoria kävijöitä arvostamaan kulttuurihistoriaa.

Lapsille suunnatut sisällöt houkuttelevat lapsiperheitä käynnille ja edistävät mielikuvaa helposti lähestyttävästä museosta, josta löytyy tekemistä myös perheen pienimmille. Näin museon kävijäkuntaan saadaan laajennettua lasten ja nuorten suuntaan.

Museokävijöiden esittämissä toiveissa näkyy tarve lasten sisällöille, mutta myös muille toiminnallisille sisällöille, jotka mahdollistaisivat tekemisen ja kokeilemisen. Moniaistinen museokokemus sisältää myös haju- ja kuuloaisti sekä mahdollisuuden käsien käyttöön.

Moniaistisuus lisää museon pedagogista vaikuttavuutta, sillä Korttelimuseon esittelemän ajan esineet ja esimerkiksi käsityöläisten työvälineet ovat nykypäivän ihmiselle yhä vieraampia. Aistien monipuolisella käytöllä kävijä saa paremman kosketuksen entisajan elämään ja puutaloasumiseen kokeilemisen kautta. Etenkin museossa vierailevat koululaiset toivovat laajempaa mahdollisuutta eri aistien käyttöön.

Tila voi olla yhdistetty leikkitila ja toiminnallinen tila, tai nämä voidaan toteuttaa erillisinä riippuen käytettävissä olevasta tilasta. Toiminnallisen aistitilan sijoittaminen lasten tilan yhteyteen on kuitenkin kokonaisuuden kannalta järkevää ja tällöin tila kannattaa sijoittaa sisälle. Leikkitila voidaan toteuttaa myös aittoihin, kuten monissa muissa vastaavissa museokohteissa on tehty, mutta tällöin se olisi käytössä ainoastaan kesällä. Varsinaisen lasten tilan lisäksi oheistilat, kuten vaunuparkki ja hoitotila parantaisivat lapsiperheiden käyntikokemusta.

Aitat

Korttelimuseon aitoissa on viime vuosina pidetty ulkopuolisten järjestämiä kesänäyttelyitä (Kuvataideseura Arttiimi ry). Aiemmin aittoihin on ollut väliaikaisesti sijoitettuna museon näyttelysisältöjä, esim. halkoliiteri, talli ja ruuan säilyttämisestä kertova osio. Nämä osiot ovat olleet väliaikaisia ja liittyneet vaihtuviin sisältöihin. Yksi aitan numeroa 6 osioista on ollut pedagogisessa käytössä työpajatilana.

Aitat ovat kuitenkin ongelmallisia, sillä niitä voidaan käyttää ainoastaan kesällä valaistus- ja lämpöolosuhteiden takia. Olosuhteiden takia aitoissa ei voida säilyttää museoesineitä, eikä myöskään työpajamateriaaleja suojaamattomana. Aitoissa ei ole sähkövaloja tai -pistokkeita, kiinteistönhuoltoon käytettyä aittaa lukuun ottamatta, eikä vesipistettä, joten käyttömahdollisuudet ovat varsin rajalliset.

Aitoissa voidaan jatkossakin järjestää pieniä kesänäyttelyitä tai niitä voidaan käyttää kesäkäsitöiden tiloina. Varsinaisten työtilojen järjestäminen vaatii kuitenkin merkittäviä muutostöitä. Sähkövalon ja -pistokkeiden järjestäminen tiloihin edesauttaisi näitä toimintoja. Täten aittoja voitaisiin hyödyntää pimeinä päivinä ja käytössä voisi olla pieniä sähkölaitteita. Myös aittojen yleiskuntoa ja kalustusta tulee parantaa tätä käyttöä varten. Aittojen käyttöasteen nostaminen toisi aktiivisuutta koko pihapiiriin.

Myös matalan kynnyksen esiintymispaikan järjestäminen paikallisille esim. aitan numero 6 sisäänkäyntiä hyödyntäen voidaan harkita. Aittoihin on mahdollista toteuttaa myös kesäisin käytettävä lasten tila tai oleskelutila lepotaukoa tai lueskelua varten. Tällaiset käyttötavat ovat mahdollisia ilman suuria muutostöitä.

Osa aitoista täytyy jatkossakin varata varastokäyttöön, etenkin talvella, jolloin pihakeinuja, -penkkejä, -pöytiä ja -tuoleja varastoidaan aitoissa.

5.4 Piha

Pihasta halutaan tehdä "paikallisten takapiha", joka kutsuu sekä paikalliset että turistit viettämään aikaa pihapiirissä. Viihtyisä ja kutsuva ympäristö houkuttelee käynnille samalla myös museon näyttelyihin. Museon piha on jo nykyisin pääsymaksutonta aluetta, pääsymaksu on ainoastaan näyttelyrakennuksiin, mutta tietyt tapahtumat pihalla voivat olla museon pääsymaksun alaisia tai niissä on oma osallistumismaksunsa.

Jatkossa piha-aluetta kehitetään tukemaan pysyvien näyttelyiden sisältöjä. Pihalle voitaisiin esim. toteuttaa apteekin lääkekasveja esittelevä elävä kasvinäyttely tai 1930-luvun kodin läheisyyteen kasvimaata kertomaan pula-ajan korostuneesta kotiviljelyn tarpeesta. Piha-

alueen sisällöt voisivat laajentaa Korttelimuseon pedagogista tarjontaa esim. kertomalla ruoan polusta lautaselle ja kasvien hyödyntämisestä terveyden hyväksi.

Kasvimaasuuden lisäksi selvitetään osan piha-alueesta muuttamista niityksi tukemaan luonnon monimuotoisuutta kaupunkialueella Luonnon monimuotoisuusohjelman mukaisesti. Näin museokokonaisuuteen saadaan lisättyä uusi pedagoginen elementti esittelemällä asiakkaille luonnon monimuotoisuuden merkityksestä uusien kokeilujen kautta. Pihalle on jo sijoitettu yksi hyönteishotelli ja pihassa on järjestetty hyönteishotellityöpaja. Tämä toteutus on tehty yhteistyössä Kuopion luonnontieteellisen museon kanssa. Yhteistyötä on syytä jatkaa ja jatkojalostaa. Yhteistyöllä luonnontieteellisen museon asiantuntemusta saadaan hyödynnettyä ja museokeskuksen sisäistä yhteistyötä tiivistettyä entisestään. Luonnon monimuotoisuus edistää ekologista kestävyttä on yksi kestävän kehityksen osa-alueista.

Pihan viihtyisyyden lisäämiseksi asiakkaiden käytössä oleva pihakalusto uusitaan, minkä lisäksi pihalle lisätään uusia oleskelunurkkauksia. Pihan opastekyltit uusitaan museokäynnin sujuvoittamiseksi, sillä nykyään kävijät saattavat kokea pihalla suunnistamisen sekavaksi. Myös museon sisältöjä, kuten rakennusperintöä, voidaan esitellä uusilla pihalle sijoitetuilla opastekylteillä. Lisäksi tutkitaan mahdollisuuksia esiintymislavan sijoittamisesta pihalle.

Pihan käyttöä lisätään uusien yhteystyökumppanuuksien avulla. Esim. kaupungin liikuntapalveluiden puistojumppia voidaan jatkossakin järjestää. Paikallisten kulttuuritoimijoiden kanssa suunnitellaan yhteistapahtumia, selvitetään mahdollisuuksia kesäteatteritoimijoille ja järjestään omia tapahtumapäiviä Korttelin juhannus - tapahtumakonseptin mallin mukaan.

Kahvilatoiminta alueella kytkeytyy piha-alueen käyttöön. Kahvilayrittäjällä on syytä olla mahdollisuus järjestää toimintaa alueella myös museon aukioloajan ulkopuolella. Tämän toteuttaminen vaatii uusia järjestelyjä, kuten piha-alueen rajaamista ja erillisen sisäänkäynnin järjestämistä. Pihan tulee olla ainakin osittain kahvilayrittäjän käytettävissä myös silloin, kun museon henkilökuntaa ei ole paikalla.

Piha-alueen vuokrausmahdollisuuksia voidaan parantaa. Nykyisellään piha-aluetta ei juuri vuokrata, mutta mahdollisuus on kuitenkin määriteltä museoiden palveluhinnastoon: *"Näyttely- ja yleisötilat aukioloajan ulkopuolella – 1. tunti 260 €, seuraavat tunnit 160 €/t, lisäksi pääsymaksut; hinta koskee myös pelkän piha-alueen vuokrausta."*

5.5 Yleisötyö ja tapahtumatoiminta

Pedagoginen toiminta jatkuu ja laajenee. Pedagogisten palveluiden osuutta lisätään ja kohdennetaan nykyistä tarkemmin. Tapahtumatuotantoa laajennetaan ja monipuolistetaan omalla työllä ja erityisesti yhteystyökumppanien avulla. Samalla panostetaan palveluiden paketointiin. Mahdolliset uudet näyttelysisällöt mahdollistavat niihin sitoutuvia uusia pedagogisia palveluita.

Kunnostetut tilat mahdollistavat työpajatoiminnan jatkamisen ja monipuolisemman työskentelyn esim. päiväkotij- ja kouluryhmien kanssa oppimistilassa, siinä missä tapahtumatilassa voidaan järjestään laaja-alaisesti erilaisia tapahtumia.

Kaupungin sisäisten toimijoiden välistä yhteistyötä, sekä yhteistyötä ulkoisten toimijoiden kanssa kehitetään. Etenkin pihaa hyödynnetään aiempaa vahvemmin yhteystyökumppaneiden kanssa.

Hankkeessa selvitettyt asiakkaiden tapahtumateematoiveet jakautuvat erittäin laajalla skaalalla erilaisista historiallisista tapahtumista, käsitöihin liittyviin työpajoihin ja -näytöksiin, musiikki-, teatteri- ja runoesityksiin, kuvataiteisiin ja osallistaviin tapahtumiin. Selvää on, että

tapahtumatoimintaa täytyy suunnata, eikä aivan kaikkia toiveita voida toteuttaa. Yhteistyökumppanit ovat tärkeässä roolissa tapahtumakokeiluissa, sillä museon oma osaaminen osuu tässä mielessä kohtuullisen kapealle alueelle. Laadukkaat tapahtumat edellyttävät osaamista aiheena olevasta teemasta. Laaja-alaisilla kokeiluilla löydetään museoympäristössä toimivat tapahtumatoteutukset. Tapahtumien ja muun ohjatun toiminnan suhteen voitaisiin kokeilla pidemmälle ajalle kohdistuvia kokonaisuuksia, jotka keskittyisivät tiettyyn teemaan. Kokeiluna voitaisiin testata teemakesäkautta tai teemaviikkoja. Teemakokonaisuudet herättäisivät todennäköisesti suurempaa kiinnostusta kuin yksittäiset tapahtumat, suunnitteluresurssit tulisivat käytetyksi taloudellisesti ja kokonaisuuksia voitaisiin toistaa vaihdellen vuodesta toiseen.

Korttelimuseossa tulee olla riittävät sosiaalilat myös yhteistyökumppaneiden käyttöä varten, jotta yhteistoteutukset onnistuvat parhaalla mahdollisella tavalla. Pedagogiselle tavaralle (pedaesineet, -vaatteet ja muu rekvisiitta) varataan riittävästi säilytystilaa.

Museota elävöitetään panostamalla henkilökunnan asuihin, draamallisiin tapahtumiin ja esim. työnäytöksiin. Elävöittämistä voidaan kokeilla myös (lapsien)ryhmien kanssa esim. lainattavien asujen ja roolihahmojen keinoin.

Omatoimisia sisältöjä kehitetään, jotta tarjonta sisältäisi eripituisia, -tasoisia ja -teemaisia kierroksia ja lainattavia materiaaleja erilaisten kävijöiden tarpeisiin. Omatoiminen sisältö voi olla vaikkapa lapsille suunnattuja suunnistus- tai pulmatehtäviä, eri teemoihin keskittyviä näyttelykierroksia (Korttelimuseossa esim. ruoka tai käsityöammatit) tai ns. kohokohtakierroksia kiireisille kävijöille. Ohjeistus omatoimisille teemakierroksille voidaan antaa esim. esitteille, lainattavilla materiaaleilla tai verkkovälitteisesti QR-koodien sekä mobiilipelien kautta. Esim. Kuopion museossa on uudistuksen jälkeen laadittu useita lyhyitä omatoimisia kierroksia erilaisten teemojen ja käyntitapojen ympärille. Näin palvellaan laajaa asiakasjoukkoa ja kannustetaan toistuviin käynteihin. Hyvänä esimerkkinä lainattavan materiaalin käytöstä voidaan mainita Porin kaupungin museoissa käytössä olevat lainattavat *Tähtihetkiä*-reput, jotka sisältävät ”ohjeet ja välineet näyttelyn uudenlaiseen havainnointiin ja hauskaan museoelämykseen” lapsille.

Omatoimiset sisällöt eivät korvaa ohjattua toimintaa, mutta täydentävät kuitenkin museon palveluvalikoimaa etenkin silloin, kun ohjattua toimintaa ei ole saatavilla.

Vuonna 2023 aloitetun verkkovälitteisen etätoiminnan jatkaminen on myös tärkeää saavutettavuuden ja alueellisen vaikuttavuuden kannalta. Käytettävissä olevien resurssien voidaan järjestää esim. etäopastuksia, -korttelivartteja ja -luentoja. Etenkin maksullista etätoimintaa on syytä kehittää entistä houkuttelevammaksi, jotta se saadaan vakiinnutettua osaksi museon palveluita.

Korttelimuseon yleisötyö tarvitsee riittävät henkilöstöresurssit museon säännöllisen avoinnapidon varmistamiseksi ja tapahtumatoiminnan järjestämiseksi. Tällä hetkellä museokohteessa työskentelee vakituisesti yksi museoassistentti ja talonmiesopas, jonka laskennallisesta työajasta 15 % on jyvitetty asiakaspalveluun. Lisäksi muiden kohteiden yleisötyöhenkilökunta tekee työvuoroja Korttelimuseossa. Kesällä kesäharjoittelijat paikkaavat vakituisen henkilökunnan lomina. Henkilökunnan sitoutuu aukioloaikoihin, sillä laajemmat aukioloajat vaatisivat enemmän työvoimaa. Asiakkaat kuitenkin toivovat viikonloppuaukiolojen jatkumista, lauantai ja sunnuntai ovat verkkokyselyn mukaan suosituimmat vierailupäivät, ja laajempaa iltaukioloa. Myös tapahtumatoiminnan aktivointi vaatii lisää henkilöstöresursseja.

5.6 Markkinointi ja viestintä

Korttelimuseon markkinointi ja viestintä kaipaavat lisähuomiota. Nykyiset viestintäkanavat ovat suhteellisen monipuolisia, mutta potentiaalisten kävijöiden tavoittamisessa on haasteensa. Hankkeen kyselyn perusteella Korttelimuseon verkkosivut ja sosiaalinen media ovat selvästi käytetyimmät tiedonsaantikanavat. Myös perinteisen ”puskaradion” merkitys on selvä.

Merkittävä määrä vastaavia saa tietoa myös museokeskuksen tapahtumakalenterista, Museokortin verkkosivuilta, sanomalehdistä tai Savon Sanomien menoinfosta. Nämä vastaukset toistuvat avoimen kysymyksen kommentteissa. Museolla on muutamia ensisijaisia kanavia, joiden kautta (potentiaaliset) museokävijät tavoitetaan, mutta toisaalta ei varmastikaan yhtä kanavaa joka takuulla tavoittaisi heidät kaikki. Kävijöiden joukko on heterogeeninen, joten monikanavaisuus on hyvä asia: osa saa tietonsa edelleen paikallislehden menopalstalta, osa selaa vain sosiaalista mediaa.

Avoimissa vastauksissa toivotaan lisää näkyvyyttä kaupungilla, esim. tienvarsimainosten, bussimainosten ja kylttien ja mainostaulujen muodossa.

Tietoa toivotaan vaihtuvista näyttelyistä, tapahtumista, aukioloajoista ja ajankohtaisista asioista. Käytännössä siis museon koko toiminnasta. Aktiivisempaa viestintää toivotaan etenkin sosiaalisessa mediassa, jossa ei varmaankaan voi julkaista ”liikaa” sisältöä.

Huolestuttavaa markkinoinnin ja viestinnän osalta on, että kolmasosa vastaajista ei koe saavansa tarpeeksi tietoa museon toiminnasta ja neljäsosa ei ole varma kannastaan. Viestinnän tehostaminen on siten selkeä kehityskohde. Potentiaalisten kävijöiden tavoittaminen on kriittinen osa asiakasäärien kasvattamista.

Markkinointiin ja viestintään tulee panostaa enemmän sekä monipuolisten viestintäkanavien aktiivisella käytöllä, sekä entistä kohdennetummalla viestinnällä. Osaltaan vaaditaan museon brändin selkeyttämistä ja ilmeen yhdenmukaistamista. Hankkeen aikana on jo otettu käyttöön Kuopion korttelimuseon uusi logo.

Muun viestinnän lisäksi palaute- ja/tai kehittämiskyselyitä on syytä järjestää jatkossa säännöllisesti, jotta asiakastoiveista pystytään keräämään vertailukelpoisia tuloksia pitkällä aikavälillä. Järjestelmällinen palautteen kerääminen helpottaa toiminnan suunnittelua ja resurssien kohdentamista, edistäen myös kävijöiden osallisuutta.

Markkinointi ja viestintä ovat yleisötyön ja tapahtumatoiminnan lisäksi osio, joka tarvitsee lisää työvoimaresursseja. Näillä sektoreilla toiminta on jatkuvaa ja vaatii työvoimaa uudistuksen suunnittelun ja käyttöönoton jälkeenkin.

6. Jatkotoimenpiteet

Tämä selvitystyö on tunnistanut Kuopion korttelimuseon vahvuuksia ja kehittämiskohteita. Hankkeen tuloksena on syntynyt ehdotus siitä, millaiseen suuntaan Korttelimuseon toimintaa tulisi kehittää tiloja ja palveluita uudistaen. Selvitystyö perustuu yleisön palautteeseen, henkilökunnan omaan osaamiseen, sekä vastaavien museokohteiden vertailuun.

Korttelimuseon tarveselvityksen edetessä hankesuunnitteluvaiheeseen tilojen muokkaustarpeita ja jakautumista eri toimintoihin tarkastellaan tarkemmin. Samalla selviää kuinka laajat uudistukset ovat mahdollisia käytettävissä olevien resurssien puitteissa.

Hankesuunnitteluvaiheessa on syytä jatkaa yleisön osallistamista uudistustyössä. Selvityksen tuloksena on tunnistettu kehityskohteita, joihin puututaan uudistustoimenpiteillä. Uudistuksia jatkojalostetaan yhdessä kävijöiden ja sidosryhmien kanssa. Kun hankkeen puitteet ovat selvillä, voidaan yleisöä ottaa tiiviimmin mukaan yhteiskehittämiseen. Tällöin päästään suunnittelussa konkretiaan.

Uudistus on järkevää jaksottaa usean vuoden ajalle. Tällä menettelyllä vältetään ylikuormittumista niin museon resurssien kuin Tilapalveluidenkin osalta. Tällä tavalla museo voi myös olla vähintäänkin osittain avoinna yleisölle muutostöiden aikana. Uudistus linkittyy vireillä olevaan kokoelmakeskushankkeeseen, koska konservointitilat siirtyvät sen myötä pois Korttelimuseolta. Museoesineiden käsittelytilat sekä konservaattorien työhuoneet voidaan ottaa muuhun käyttöön vasta tämän jälkeen, mikä vaikuttaa uudistuksen jaksotukseen.

Mikäli Korttelimuseota ei kehitetä ja uudisteta, museon hiljattainen näivettyminen jatkuu vääjäämättä. Nykyisellään kävijämääriä on saatu pidettyä kohtuullisella tasolla vaihtuvien näyttelyiden ja tapahtumatoiminnan avulla, mutta niiden suhteen on jo pitkään toimittu henkilökunnan jaksamisen ja resurssien riittämisen äärirajoilla, joten nykyistä palvelutasoa ei pystytä ylläpitämään loputtomasti. Ilman kehittämistä kävijämäärät tulevat pienenemään, jolloin museon vaikuttavuus myös laskee. Tulot pienenevät pääsymaksutulojen pienentyessä sekä tuotettujen maksullisten palveluiden vähentyessä.

Rakennusten peruskorjaus on edessä lähitulevaisuudessa väistämättä, joten on järkevää nitoa kaksi museon tulevaisuuden takaavaa kokonaisuutta yhteen punnitun palvelukokonaisuuden järjestämiseksi.

7. LIITTEET

- Liite 1: Verkkokyselyn tulosten analyysi
- Liite 2: Jatkokyselyn tulosten analyysi
- Liite 3: Opettajakyselyn tulosten analyysi